

Poslanci sa zoznámili s projektom Centra na ekonomické zhodnotenie odpadu (CEBZ)

O rok už nemôže ísť odpad na skládku ako dnes. Tak ako?

Vizualizácia umiestnenia bioplynovej stanice v priemyselnej zóne

Mimoriadne dlhá prezentácia projektu Slovenského plynárenského podniku (SPP) a spoločnosti Brantner Slovakia („matky“ martinského Brantner Fatra) na zastupiteľstve 20. januára priniesla množstvo informácií, odpovedí, ale aj diskusiu a otázky.

Obchodný riaditeľ Brantner Slovakia Peter Pajerchin a riaditeľ odboru rozvoja podnikania a rozvoja trhových príležitostí SPP

Martin Dudák predstavili spoločný projekt zhodnotenia biologického odpadu. Nasledovala široká diskusia.

Podstatou projektu je mechanicko-biologické spracovanie odpadu, ktorého môže byť postupne až 100 000 ton ročne (vrátane kuchynského odpadu, ktorý sa už v Martine zbiera). Centrum má byť umiestnené vo východnom priemyselnom parku, neďaleko Probugasu a Volkswagenu, na pozemku, ktorého rozhodujúca

časť patrí SPP, ale portál aktuality.sk uvádza, že sčasti aj na pozemku mesta Martin. Ak sa dnes v Martine „tvorí“ v priemere na občana 300 kg komunálneho odpadu ročne a počíta sa, že toto množstvo bude rásť, skládkujeme cca 60 000 ton odpadu ročne (vrátane odpadu z iných regiónov). Uvádza sa, že až 40 perc. odpadu tvorí biologicky rozložiteľný odpad – a od roku 2023 sa – podľa dnes platnej legislatívy – nebude môcť skládkovať netricený odpad. Výsledkom spracovania odpadu v uzavretej bioplynovej stanici, bez zaťažovania ovzdušia i spodných vôd, má byť bioplyn a kompost – a efektom pre mesto má byť o 70 percent menej odpadu ukladaného na skládku.

Podľa informácií v prezentácii ide o najmodernejšiu technológiu, ktorá si nevyžaduje investície mesta a rieši problém do budúcnosti. Ide už o druhý projekt, ktorý sa chce zameriavať na spracovanie tuhého komunálneho odpadu v Martine, pričom sa líšia (o.i.) lokalizáciou prevádzky, vzťahom k existujúcej skládke a použitou technológiou. Viac informácií o.i. na <https://www.aktuality.sk/clanok/de21ynd/>, veríme, že budeme môcť poskytnúť viac informácií aj čitateľom MESTSKÝCH NOVÍN.

Autor: M. Beňadik, vizualizácia: Brantner Slovakia

Editoriál

Mgr. MARTIN KALNICKÝ

Vždy na strane občana

Sú to už viac než štyri roky, čo som začal vydávať noviny. Ambícia bola vysoká: poskytovať vám, občanom, objektívne informácie. Po celý čas sme rástli a počúvali sme vaše názory. MESTSKÉ NOVINY boli vždy na strane občana, prinášali vám objektívne informácie o celom meste a celom politickom spektre zastupiteľstva. Pritom sme nezabúdali na to, čo Martin robilo – a môže zas urobiť – významným mestom: na históriu, prírodu, osobnosti, udalosti, priekopnícke projekty, kontakty so svetom.

Od vzniku prinášame v MN aj diskusiu a kritické názory, ale aj námety a riešenia. Aj moje námety a riešenia – venujem sa problémom mesta dlhodobo, prispievam k jeho rozvoju a ponúkam alternatívy. Preto mi, prosím odpustite, že teraz využijem MN aj na postupné zverejnenie môjho programu, s ktorým sa uchádzam o vašu dôveru ako kandidát na primátora. Je to moja vízia pre znovu-oživenie Martina a uplatnia sa v nej aj vaše názory a postrehy z novín.

Vaše podnety a námety nám píšete na e-mail: redakcia@mestskenoviny.sk

Bude u nás CEBZ - bioplynka?

(str. 6)

Ľudia MHD uverili, čakajú viac

(str. 7)

Florbaloví bratia

(str. 15)

Výtvarníci ateliéru V. Báthoryho

(str. 22)

PROGRAM PRE NAŠE MESTO - Martin Kalnický 2022

Časť 1 - DOPRAVA - Udržateľná mobilita

MARTIN SI TY
Martin Kalnický a jeho hostia o našom meste

PROGRAM PRE MHD MOTIVUJE ĽUDÍ CESTOVAŤ AUTOBUSMI

Východiská súčasného stavu:

50% zľavy
pre držiteľov karty
Martin Si Ty

- Problém so zadlžením Dopravného podniku mesta Martin (DPMMT) pri nákupe autobusov.
- Chýbajúce DEPO pre DPMMT. Predpokladaná investícia približne 3 000 000 €.
- Problém s plánovaným odkúpením odstavných plôch pod autobusy, neskôr parkoviská.
- Riešenie problémov so vzniknutou stratou za rok 2022.
- Slabá informovanosť odbornej verejnosti pri formovaní koncepcie DPMMT vedením mesta Martin s minimálnou možnosťou vstupovať návrhmi do samotnej koncepcie.

Môj návrh riešenia verejnej dopravy:

- Získanie refundácie za nákup autobusov, získanie zdrojov na budovanie zastávok a depa pre DPMMT. Bez vyriešenia refundácie a dorovnaní sľubov súčasného vedenia o pokrytí nákupu autobusov z voľných zdrojov + vybudovanie depa = „sekera“ viac ako 10 mil. € strata za rok 2022.
- Zavedenie MARTIN SI TY karty (len pre Martinčanov) a jej využitie pri použití služieb v DPMMT:
 - Ľudia v dôchodkovom veku s MARTIN SI TY kartou autobusy **zadarmo**.
 - Deti do 6 rokov, prípadne v predškolskom veku aj so sprevádzajúcou osobou s MARTIN SI TY kartou **zadarmo**.
 - Držiteľ MARTIN SI TY karty si môže uplatniť **zľavu na dobitie 50%**.
- Autobusová doprava do všetkých mestských častí, v prípade budovania nových obytných zón, podmieniť stavebné povolenia prístupnosťou verejnej dopravy do každej z nich.
- Symbióza s partnermi DPMMT: s Vrútkami, Bystričkou, Turčianskymi Kľačanmi, Lipovcom. Doriešenie straty vo verejnom záujme v nasledujúcom roku 2023 a ďalších.
- Zatraktívniť verejnú dopravu, dať Martinčanom dôvod, prečo cestovať verejnou dopravou. V súčasnosti je napríklad v prípade troch ľudí výhodnejšie použiť taxi službu.
- Verejná doprava ku každému obchodnému centru **zadarmo**.

- Verejná doprava, ktorá sa rozšíri o tzv. **POSILNENÚ DOPRAVU** počas podujatí náročných na zabezpečenie dostatočnej statickej dopravy (hokejové zápasy, kultúrne podujatia a podobne), na miesta podujatí **zadarmo**. Cieľom je:

- odľahčiť zaťažené dopravné uzly v čase konania podujatí
- odstránenie problémov s parkovaním počas podujatí na miestach, ktoré sú inak bezproblémové.

- Moderné zastávky verejnej dopravy:

- Informačné tabule tzv. **INFO POINTY**

- Bezpečné prostredie, **Wifi free**

- **Smart zastávky s wifi pripojením zadarmo, anti vandal systémom, monitorované kamerami, aktuálnymi informáciami o kultúrnych a iných podujatiach**

- Zavedenie bezpečných nočných spojov. Prítomnosť Mestskej polície v každom nočnom spoji s vysielaczkou: sledovanie spoja a aj situácie systémom obliadky mesta, postrehy na centrálu a následné riešenie, teda „dve muchy jednou ranou“.

- Možnosť vrátenia kreditu za časový cestovný lístok v prípade PN.

- Informovanosť o plánovaných zmenách v DPMMT s neoddeliteľnou možnosťou vstupovať verejnosti do formulovania zmien.

- Získavanie dát pre ďalšie zefektívnenie nákladov z MARTIN SI TY kariet.

- Preferovanie verejnej dopravy na križovatkách so svetelnými signalizáciami. Hardvér a softvér vyhodnotí, či pri státi na križovatke stihne autobus príchod na ďalšiu zastávku, význam pri dĺžke celkovej cesty, prestupoch a využití zliav pri prestupoch.

- Verejná doprava: Martinská verejnosť + DPMMT + MsZ spoločný projekt

AKO NA TO? Zlepšenie verejnej dopravy - AKČNÝ PLÁN:

- ▶ Absolútna priorita je byť úspešný pri refundácii investície s využitím finančných prostriedkov Európskej únie (napr. z Integrovaného regionálneho operačného programu IROP, Plán obnovy).

- ▶ Výhodný prenájom depa po dobu prípravy výstavby nového depa, rok 2024 výstavba nového depa.

- ▶ Zavedenie zvýhodňujúcej MARTIN SI TY karty.

- ▶ **FUNGUJÚCA VEREJNÁ DOPRAVA** - možnosť ovplyvnenia odbornou verejnosťou s vedením DPMMT a s poslancami na základe stretnutí s občanmi v štyroch fázach,

1. fáza: predstavenie novej koncepcie na MsZ vedením DPMMT

2. fáza: pripomienkovanie od občanov a odbornej verejnosti

3. fáza: zapracovanie pripomienok do novej koncepcie

4. fáza: implementácia a spustenie novej koncepcie v MHD

Myslím aj na tieto témy, ktoré budem riešiť:

- Rekonštrukcia ciest a chodníkov – plán obnovy.
- Pasportizácia ciest s posúdením možného doplnenia o jazdný pruh pre cyklistov a samostatný, rýchly pruh pre MHD.
- Zjednotenie (design manuál) jednotlivých prvkov v doprave - mobiliár, vzhľad obrubníkov, chodníkov a ďalších prvkov v doprave.

- Východný dopravný okruh.

- Lanovka na Martinské hole.

- Aplikácia na nahlasovanie podnetov s okamžitým riešením (poruchy, výtčky, nápady).

- Letisko Tomčany a jeho potenciál

- Dopravný režim v pešej zóne.

PARKOVACIA POLITIKA

ZVÝHODŇUJE REZIDENTOV S TRVALÝM BYDLISKOM

Východiská súčasného stavu:

Jedno auto na rodinu zadarmo

- Nefunkčná parkovacia politika.
- Za posledných 15 rokov sa v Martine zdvojnásobil počet automobilov.
- Chýba približne 7500 parkovacích miest (zdroj Turiec, a.s.), podľa gene-relu dopravy je to číslo ešte vyššie.
- Popri vybudovaní ďalších parkovacích miest je cieľom aj zníženie počtu parkujúcich automobilov (dodávky, nákladné vozidlá...).
- Cieľom je zlepšenie prejazdnosti ulíc a zvýšenie komfortu parkovania.
- Vytvoreniu parkovacej politiky bude predchádzať analýza na zisk aktuálnych dát a následná verejná diskusia.

Návrh parkovacej politiky:

- Zavedenie funkčnej parkovacej politiky, odkonzultovanej s občanmi nášho mesta a s odbornou verejnosťou.
- Zvýhodnenie parkovania pre rezidentov s trvalým pobytom a ochotou registrovať sa.
- Parkovať jedno auto na rodinu zadarmo (súkromné vozidlo, alebo služobné vozidlo so zdokladovaným používaním na súkromné účely) - viazané na trvalý pobyt v Martine.
- Podmienky parkovania ďalších áut v rodine a služobných áut sa stanovujú podľa analýzy od roku 2024.
- Zavedenie návštevných hodín pre možnosť parkovania mimo trvalého bydliska (150 hodín na rok).
- Výstavba nových parkovacích miest v súlade s urbánou a ekologickou udržateľnosťou.
- **Stavba parkovacích domov zo súkromných zdrojov.** Mesto poskytne investorom dlhodobý prenájom, alebo predaj pozemkov po individuálnom posúdení so zreteľom na potrebu parkovania v danej lokalite.
- Zdieľané parkovanie - poskytnutie parkovacieho miesta počas pracovného dňa služobným vozidlám, resp. parkujúcim zamestnancom. Po skončení pracovnej doby budú k dispozícii obyvateľom.
- Stavba parkovísk v uzloch integrovanej dopravy.

AKO NA TO? Zlepšenie parkovania v Martine - AKČNÝ PLÁN:

Krok 1: ANALÝZA súčasného stavu - zistiť počet aktuálnych parkovacích miest, ktoré sú v súlade s novou vyhláškou, spočítať priamo v teréne počet zaparkovaných automobilov, pomenovanie najkritickejších zón a lokalít.

Krok 2: DISKUSIA - odborníci, občania a mesto o pravidlách a podmienkach parkovania v MT.

Krok 3: KONCEPCIA - vytvorenie parkovacej politiky, stanovenie počtu rezidentských miest a podmienok a cien parkovania.

Krok 4: IMPLEMENTÁCIA - vyznačenie a budovanie rezidentských parkovacích miest v celom meste.

Krok 5: SPUSTENIE registrovaného parkovania. Po krok 4 bude parkovanie mimo centra mesta **BEZPLATNÉ!**

MARTIN POTREBUJE ZMENU - MARTIN SI AJ TY

- chceme poznať váš názor, rád si vypočujem všetky podnety a pripomienky

Facebook: **Martin Kalnický – Náš primátor**

Email: **primatormartina@gmail.com**

Mobil: **0949 012 341**

INTEGROVANÁ DOPRAVA

PREPOJENIE VŠETKÝCH DRUHOV DOPRAVY

Východisková situácia:

Nová autobusová stanica

- Zastaralá až nedôstojná autobusová stanica je hanbou mesta.
- Absencia moderného vybavenia autobusovej a železničnej stanice.
- Nenadväzujúce spoje MHD s vlakmi, či prímestskou autobusovou dopravou.
- Žiadna nadväznosť na iné druhy dopravy (zdieľané bicykle, kolobežky, kryté stojany pre bicykle).
- Neusporiadaný a zanedbaný priestor medzi autobusovou a železničnou stanicou.
- Nové obchodné aktivity a plánovaný rozvoj v oblasti Košút vyvoláva potrebu vybudovania terminálu integrovanej dopravy Košúty.

Môj návrh riešenia:

- Vybudovanie novej autobusovej stanice.
- Uporiadanie a revitalizácia predstaničného priestoru.
- Vybudovanie integrovaného prestupného terminálu v Košútoch.
- Zavedenie integrovaného dopravného systému.
- Integrované dopravné plánovanie a prepojenie všetkých druhov dopravy.

AKO NA TO? - AKČNÝ PLÁN:

► Premena autobusovej stanice na moderný integrovaný prestupný terminál vrátane vybudovania integrovaného prestupného terminálu v Košútoch

- Parkovisko Park & Ride v blízkosti železničnej a autobusovej stanice

- Kvalitné kryté stojisko pre bicykle

- Moderné technológie – informačné tabule, kamerový systém, Wi-Fi a pod.

- Revitalizácia okolitého prostredia = **Každý terminál (autobusová + železničná stanica) musí byť priateľská, udržiavaná a dôstojná vstupná brána do nášho mesta.**

- Možnosť prepravy medzi centrom Martina, Košútami, Priekopou a Vrútkami aj prostredníctvom vlakovej dopravy

► Podpora zavádzania integrovaného dopravného systému za účelom zvýšenia atraktivity kombinovania cestnej, železničnej, pešej a cyklistickej dopravy.

- Aktívne zapájanie sa do tvorby integrovaného dopravného systému z pozície mesta Martin v spolupráci s Dopravným podnikom mesta Martin, Integrovanou dopravou Žilinského kraja a s ďalšími dopravcami pôsobiacimi v regióne Turiec

► Zapájanie ďalších druhov dopravy do vznikajúceho integrovaného dopravného systému (kolobežky, bicykle, taxi, car-sharing, lanovka,...)

Zadlžovanie mesta pokračuje, úver na rekonštrukciu Námestia SNP

Vizualizácia Námestia SNP po rekonštrukcii – zimná perspektíva. Zdroj: ÚHA

Na prvom zasadnutí mestského zastupiteľstva v roku 2022 (20. januára) sa poslanci zaoberali aj rekonštrukciou Námestia SNP. Táto investičná akcia, ako schválila väčšina prítomných poslancov, sa bude realizovať prostredníctvom návratného zdroja financovania.

Mesto si na tento účel zoberie úver vo výške 1 400 000 eur (doba splatnosti desať rokov), ktorý poskytne Slovenská sporiteľňa. Ako je napísané v dôvodovej správe, po prijatí tejto pôžičky bude pomer návratných zdrojov financovania ku skutočným bežným príjmom predchádzajúceho rozpočtového roka 27,07 %.

NÁMESTIE

Projekt rekonštrukcie Námestia SNP priblížil zastupiteľstvu pôsobivou prezentáciou autor víťazného návrhu urbanisticko-architektonickej súťaže Ing. arch. Peter Nezval. Poslanci, ktorí vystúpili v rozprave, nepochybňovali potrebu komplexnej rekonštrukcie Námestia SNP, ktorého aktuálny asfaltový stav s parkovacími plochami je nevhodný na takýto lukratívny priestor, ale trňom v oku bolo ďalšie zadlžovanie mesta. V diskusii, ktorá trvala 80 minút, odznelo aj to, že 1,4 mil. eur nebude stačiť na celkovú revitalizáciu daného územia, preto treba hľadať spôsoby, ako na to využiť aj peniaze z európskych zdrojov. Poslanec M. Kalnický sa už niekoľkokrát v tomto funkčnom období spýtal primátora na tie eurofondy, ktoré pred voľbami

sľuboval, že zoženie. Nakoniec MsZ uznesenie o úvere schválilo.

DOPRAVA

MsZ odsúhlasilo návrh na prenájom pozemkov (každý o výmere 12 m²) pod autobusové prístrešky v prospech DPMU za cenu 1 euro ročne na dobu neurčitú za účelom zlepšenia infraštruktúry verejnej osobnej dopravy. Na týchto pozemkoch chce mesto postaviť moderné zastávky s informačnými funkciami, vďaka ktorým bude možné aj tam zabezpečiť predaj lístkov, dobíjanie dopravných čipových kariet a pod.

SOCIÁLNA OBLASŤ

MsZ odsúhlasilo aj zmeny v rozpočte a autoremedúru vlašajšieho uznesenia (č. 121/21), čo sa týka výstavby Centra sociálnych služieb a zariadenia opatrovateľskej služby na Podháji. V správe bolo uvedené, že kvôli značnému zvýšeniu cien stavebných materiálov došlo k ukončeniu zmluvného vzťahu s pôvodným dodávateľom stavby. Po verejnom obstarávaní a elektronickej aukcii bol koncom minulého roka vybraný nový zhotoviteľ. Celková cena diela predstavuje čiastku 4 078 000 eur. Časť financií vo výške 2 514 690 eur pôjde zo Štátneho fondu rozvoja bývania (ŠFRB) a sumu 1 563 310 zaplatí mesto z vlastných zdrojov. V rozpočte na rok 2021 bolo na toto zariadenie schválených 863 000 eur. Z dôvodu dofinancovania stavby sa rozpočet zvýši o 722 000 eur.

Poslanecký zbor vyjadril podporu aj výstavbe Centra sociálnych služieb mesta Martin na Škultétyho ul. v celkovej cene diela 1 434 733,81 eur, pričom čiastka 1 093 154 eur sa bude realizovať zo ŠFRB a zvyšok bude zaplatený z vlastných finančných prostriedkov mesta Martin. Keďže v rozpočte na rok 2021 bola na realizáciu tohto projektu odsúhlasená suma 239 337 eur, bolo potrebné schváliť dofinancovanie stavby a zvýšenie rozpočtu mesta o 102 663 eur.

ŠPORT

Členovia zastupiteľstva prijali uznesenie, že MsZ súhlasí s predložením žiadosti o finančný príspevok zo Slovenského futbalového zväzu na vybudovanie tribún pri futbalovom ihrisku v Šport parku Pltníky. Zároveň podporili zvýšenie rozpočtu na rok 2022 o čiastku 57 040 eur. Mesto sa zapojí do výzvy „Eurá z Eura“ na futbalovú infraštruktúru preto, že chce v tejto lokalite postaviť dve štvorradové tribúny so strechou o kapacite 2 x 130 miest na sedenie, čo je podmienkou, aby na Pltníkoch mohli hrať svoje súťažné zápasy v 3. lige aj muži MŠK Fomat Martin, ktorí na tento účel zatiaľ využívajú „azyl“ v Žabokrekoch. Celkové náklady na dve tribúny predstavujú čiastku 107 040 eur, mesto sa na projekte bude podieľať sumou 57 040 eur a SFZ poskytne dotáciu 50 000 eur, čo je maximálna výška v rámci tejto výzvy pre jedného žiadateľa.

ĎALŠIE BODY

Poslanci ešte schválili návrh Dodatku č. 1 k VZN č. 133 o určení výšky finančných prostriedkov určených na mzdy a prevádzku na dieťa materskej školy, žiaka základnej umeleckej školy, žiaka jazykovej školy a školského zariadenia, zriadených mestom Martin. Schválili aj dodatok č. 12 k VZN č. 97 o určení miesta a času zápisu na plnenie povinnej školskej dochádzky a o výške príspevku na čiastočnú úhradu nákladov škôl a školských zariadení.

MsZ odsúhlasilo vymenovanie auditorskej spoločnosti Dominant Audit v zastúpení konateľkou Ing. Janou Tomšíkovou za štatutárneho auditora na roky 2021-2022.

Poslanci vyjadrili súhlas s delegovaním zástupcov mesta Martin za členov Mestskej školskej rady v Martine (Mgr. Henrieta Brezniačková a Janka Lencsesová), ako aj s delegovaním troch zástupcov zriaďovateľa do rady školy. Konkrétne Ing. Ján Žilu do RŠ pri MŠ na Ul. Š. Furdeka, Mgr. Danu Brežňanovú do RŠ pri MŠ na Nálepkovej ul. a Mgr. Tatianu Mikulkovú do RŠ pri MŠ na Tajovského ul. Zmena nastala tiež v komisii dopravy, kde MsZ zvolilo za jej nového člena JUDr. Vladimíra Mečka, ktorý nahradí Ing. Ján Vrba (ten sa členstva vzdal).

Poslanci si ešte vypočuli aj informácie o Centre energetického a biologického zhodnotenia odpadu Martin a záver schôdze patril ako tradične bodom „rôzne“ a „interpelácie“.

DODATOK

Poslanec M. Kalnický po skončení zasadnutia MsZ skonštatoval: „Pri mojej otázke, či je nutné brať si ďalší úver vo výške 1,4 mil. eur na rekonštrukciu Námestia SNP pri takej vysokej úverovej zaťažnosti mesta (a po tom, ako sme sa zaťažili veľkým úverom na nákup autobusov), mi primátor vypol mikrofón. Nie som proti rekonštrukcii námestia, ale myslím si, že by sme sa mali pokúsiť o financovanie tohto projektu z voľných zdrojov. Som poslanec, zastupujem občanov, mám právo pýtať sa. Verejnosť prišla nielen o priame prenosy na TV Turiec. Neželané sú už aj otázky a diskusia.“

Autor: (Pch)

Čo sa dialo na schôdzi, v úvode ktorej nastala „rýchla smrť“ živého vysielania?

Posledné zasadnutie mestského zastupiteľstva v starom roku (v polovici decembra) bolo naživo vysielané len necelých desať minút.

Občania, ktorí si zvykli sledovať priebeh schôdze cez živý prenos a ktorí radi využívajú túto službu, lebo sa zaujímajú o veci verejné, tak mohli naživo vidieť a počuť len to, ako väčšina poslancov hneď v úvode schválila procedurálny návrh primátora mesta J. Danka. Ten dal návrh (ako uviedol) na základe žiadosti dvoch poslaneckých klubov, aby sa z rokovania MsZ robil v zmysle zákona len audiozáznam, čo podporilo šestnásť poslancov, proti boli šiesti a traja sa hlasovania zdržali.

Iniciatíva poslanca Martina Kalnického doplniť program schôdze o informatívnu správu ohľadne DPMM a prestavby budovy bývalého Posádkového klubu armády v amfiteátri väčšina MsZ nepodporila.

ÚZEMNÝ PLÁN

Poslanci v bode „Požiadavky na spracovanie ÚPN-SÚ Martin – Zmeny a doplnky č. 8“ schválili uznesenie č. 217/21 s doplnkami: a) MsZ žiada pripraviť zadanie na riešenie požiadaviek na zmenu územného plánu (bývalý futbalový štadión v centre mesta), ako aj to, aby sa MsZ zaoberalo požiadavkou na zmenu funkcie územia zo športovo-rekreačnej na plochu s funkciou bývania v rodinných domoch (lokality Záturčie), b) MsZ ukladá odborným útvarom mesta riešiť problematiku rozvoja Martinských holí ako samostatný celok a po spracovaní materiálu ho predložiť na rokovanie zastupiteľstva.

POPLATKY

Poslanecký zbor dal zelenú dodatku č. 19 k VZN č. 76 o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady. Pre zdaňovacie obdobie roku 2022 sa tak teraz v zmysle novely zákona NR SR môže poskytnúť daňové zvýhodnenie dane z nehnuteľností na stavby užívané na šport vo výške 50 percent.

KONTROLY

Členovia MsZ zobrali na vedomie

Mesto Martin sa zapojilo do výzvy so žiadosťou o príspevok na refundáciu časti výdavkov na vybudovanie tréningovej hokejovej haly. Foto: I'ch

informatívnu správu o výsledkoch kontrol, vrátane tej ohľadne rekonštrukcie šatní žiakov na zimnom štadióne. Záver kontroly konštatuje, že výber dodávateľ a stavebných prác bol vykonaný v súlade so zákonom, že dielo bolo zrealizované za vyššiu sumu 769 250 eur, pričom po odpočítaní finančnej záruky vo výške 38 462,50 eur v prospech mesta Martin predstavovali celkové výdavky na dielo 730 787,50 eur. V ďalšom bode schôdze poslanci schválili plán kontrolnej činnosti na prvý polrok 2022 s doplnením kontroly hospodárenia Základnej umeleckej školy, P. Mudroňa 6, Martin za rok 2021.

ROZPOČET

MsZ schválilo uznesenie č. 232/21 na zmenu rozpočtu na rok 2021. Teda zvýšenie bežných príjmov o 325 000 eur (napr. výnos dane z príjmov poukázaný územnej samospráve o 250 000 eur), zníženie rozpočtu v bežných výdavkoch o 175 000 eur (napr. po 50 000 eur – údržba zelene, údržba detských ihrísk a zimná údržba) a zvýšenie rozpočtu v bežných výdavkoch o 500 000 eur (v sekcii odpadové hospodárstvo o 450 000 eur a v kolónke MHD o 50 000 eur – o túto čiastku požiadal DPMM ako preplatenie nákladov na vydanie dopravných kariet pre cestujúcich). Takisto schválilo aj uznesenie č. 233/21 na zmenu rozpočtu na rok 2021 – t. j. zníženie rozpočtu v bežných výdavkoch o 260 000 eur a zvýšenie rozpočtu

v bežných výdavkoch o rovnakú sumu (na MHD).

PRÍSPEVKY

Poslanci súhlasili s tým, aby mesto predložilo žiadosť o nenávratný finančný príspevok za účelom realizácie projektu „Zlepšenie základnej technickej infraštruktúry k lokalitám s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít. Spoluúčasť by bola vo výške 5 percent (50 000 eur) z celkovej sumy oprávnených výdavkov projektu (1 000 000 eur). Poslanci odsúhlasili aj uznesenie – žiadosť o poskytnutie príspevku v rámci programu „Výstavba, rekonštrukcia a modernizácia športovej infraštruktúry“ z Fondu na podporu športu na projekt „Tréningový zimný štadión“, zabezpečenie finančných prostriedkov na spolufinancovanie

realizovaného projektu vo výške 40 percent (609 168,976 eur) z celkovej sumy oprávnených výdavkov projektu (1 522 922,44 eur).

ĎALŠIE BODY

MsZ dalo súhlasné vyjadrenie k zaradeniu súkromného školského zariadenia výchovného poradenstva a prevencie Sposáčik v Martine do siete škôl a školských zariadení SR od 1. septembra 2022. Tiež schválilo plán práce MsR a MsZ na I. polrok 2022 s akceptáciou stanoviska mestskej rady (vypustiť správu o činnosti a hospodárení OOCR Turiec za rok 2021, zaradiť do programu MsZ bod, ktorý sa bude venovať regionálnemu rozvoju a cestovnému ruchu a na ktorom sa budú prezentovať aj aktivity OOCR Turiec). Poslanci ako posledné podporili uznesenie v tomto znení: MsZ žiada vedenie mesta zabezpečiť, aby v zimnom období, v prípade bohatej snehovej pokrývky, boli vybrané cyklotrasy v meste Martin upravované tak, aby ich mohli využívať lyžiar, resp. bežkári. V bode „rôzne“ sa poslanci najviac zaoberali zámerom investorov vybudovať v Martine Centrum energetického a biologického zhodnotenia odpadu s ročnou kapacitou 100 000 ton. V rámci bodu „Interpelácie“ vystúpil aj poslanec M. Kalnický, ktorý okrem iného povedal: „Chcem požiadať ekonomický a právny odbor MsÚ, aby poskytli odpoveď na otázku, čo sa stane, ak strata DPMM bude vyššia, ako je plánovaná, a kto tento rozdiel zaplatí.“

Autor: (I'ch)

Nové zastávky MHD pribúdajú (aj v Hornom Záturčí zo smeru od Podhája), otázniky zostávajú. Foto: I'ch

Vstúpi do nášho života CEBZ (Centrum energetického a biologického zhodnotenia odpadu)? Bioplynová stanica nie je spaľovňa

Už mnohokrát sa potvrdilo, a projekt bioplynovej stanice pri Martine je ďalším príkladom v dlhom rade príkladov nedostatočnej komunikácie, že komunikačný priestor nie je vákuum. To v prírode ani v spoločnosti nejestvuje; a tak „informačná bublina“ sa rýchlo naplní okrem informácií rôznej kvality aj emóciami, predsudkami, prekonanými mýtami, ba aj vášňami. Preto MESTSKÉ NOVINY venujú pozornosť problému spracovania odpadu. Ten totiž vniká aj v Martine, a stále viac, v jeho triedení zaostávame a na zásadné riešenia má mesto jeden-dva roky - hoci možno o niečo viac, pretože na vysoké požiadavky na triedenie, zdá sa, nie sú mestá a obce pripravené. Skrátka - odpad je problém a sám sa nevyrieši. Na otázky MESTSKÝCH NOVÍN preto odpovedá Peter Pajerchin, obchodný riaditeľ pre stratégiu a rozvoj, Brantner Slovakia.

Prípravná fáza

Čo sa udialo okolo projektu bioplynovej stanice Martin-Košúty od konca roka, keď sa prvýkrát objavila informácia o tomto zámere? Boli rokovania s mestom, o čom a s akými závermi?

- Sme radi, že projekt spracovania bioodpadu vzbudil záujem, keďže z pohľadu nakladania s odpadmi v meste predstavuje dlhodobé a veľmi moderné riešenie. Projekt sme mali možnosť prezentovať na viacerých stretnutiach so zástupcami mesta. Podnety od inštitúcií aj od občanov zhromažďuje a následne vyhodnotí Okresný úrad Martin. S pripomienkami sa priebežne oboznamujú aj zástupcovia investorov tak, aby bolo možné vznesené požiadavky zohľadniť pri príprave projektovej dokumentácie, ako aj v povolení procesu. V priebehu celého procesu sme kedykoľvek pripravení na ďalšiu diskusiu s vedením mesta Martin, ako aj so všetkými ďalšími zainteresovanými stranami.

Procesy fermentácie prebiehajú v uzatvorených digestoroch.

Ako sa v projekte zabezpečujú dôležité záujmy vo vzťahu k životnému prostrediu? - doprava, hluk, ovzdušie, ochrana vôd vrátane spodných?

- Odborné stanoviská potvrdzujú, že zvolený koncept spracovania odpadov predstavuje v tejto oblasti

najlepšiu dostupnú technológiu (tzv. BAT). Projekt ideálne kombinuje požiadavky na ochranu životného prostredia a ponúka dlhodobé a komplexné riešenie. Doprava sa vedie mimo obytných zón, procesy fermentácie prebiehajú v uzatvorených digestoroch. V celom procese sa nevykonávajú žiadne z činností, ktoré sú zakázané v ochrannom pásme II. stupňa prírodných minerálnych zdrojov v Martine.

A čo stará skládka?

Počíta sa v prípade realizácie bioplynovej stanice aj so spracovaním komunálneho odpadu zo starej skládky Kalná? V akom rozsahu a v akom tempe? Znamená to, že perspektívne nebude odpad na skládku pribúdať, ale že budete smerovať v budúcnosti k likvidácii skládky?

- Charakter odpadov spracovávaných v CEBZ (Centrum energetického a biologického zhodnotenia odpadu) je odlišný od zloženia odpadov na skládke, ktoré sa na nej zhromažďovali v období nízkeho ekologického povedomia a nízkej úrovne triedenia. Celý systém, ktorý navrhujeme, vytvára predpoklady pre zvýšenie miery recyklácie a výrazné zníženie potreby ďalšieho skládkovania. Predpokladáme, že s rozvojom technológií na separáciu komunálneho odpadu uloženého na skládkach bude možné v budúcnosti spracúvať aj TKO zo starej skládky, nie však v zariadeniach CEBZ.

Peter Pajerchin

Môžete potvrdiť informácie o množstve spracúvaného odpadu v bioplynke?

- Triediace zariadenie je projektované na kontinuálne spracovanie 100 000 ton tuhého komunálneho odpadu (TKO) ročne. Vytriedená biologická zložka TKO bude následne spracovaná v biologickom stupni. Kapacita zariadení na spracovanie biologického odpadu je maximálne 60 000 ton ročne. Spracované objemy budú nabiehať postupne. Pri stanovení kapacity sme počítali s kontinuálnym nárastom množstva komunálneho odpadu v regióne.

Doprava nepôjde cez Košúty

Kde presne bude BPS lokalizovaná, aký bude k nej prístup?

- Pozemky, na ktorých plánujeme

realizovať projekt, sú súčasťou Východného priemyselného parku a sú určené platným územným plánom mesta Martin na výstavbu výrobných a skladových priestorov. Doprava je dôležitou súčasťou posudzovania celého zámeru.

Pre riešenie dopravného napojenia sme zrealizovali dopravný prieskum zaťaženia a zohľadnili sa požiadavky mesta zadané v územno-plánovacej informácii. Doprava spojená s prevádzkou zariadenia nebude vedená kratšou trasou cez obytné súbory, ale smerovaná na okružnú križovatku ciest I/18, III/2137 a miestnu komunikáciu (Priemyselná ul.) v k.ú. Sučany. Vzhľadom na súčasnú frekvenciu dopravy na ceste I/18, jej dodatočná dopravná záťaž bude marginálna.

EÚ uprednostňuje cirkulárne riešenia nakladania s odpadom.

Prečo nemajú mať občania obavy ako zo spaľovne?

- Spaľovne predstavovali pred štyridsiatimi rokmi pokrokové riešenie. Pri spaľovaní sa odpad nezhodnocuje, ale mení na emisie a popol. Dnes je tento postup už prekonaný a nemá oporu ani v požiadavkách EÚ, ktorá uprednostňuje cirkulárne riešenia nakladania s odpadom. CEBZ na rozdiel od spaľovne premieňa odpad na kompost, druhotné suroviny a bioplyn.

Autor a foto: Michal Beňadik

PODCAST MARTIN SI TY

MARTIN SI TY

Martin Kalnický a jeho hostia o našom meste

SPOLOČNE VYTVÁRAJME LEPŠIE MESTO

Nájdete na:

YouTube

Martinčania využívajú novú mestskú dopravu až prekvapujúco intenzívne

Riaditeľ DPMM J. Slamka: Je to len štart, budú zlepšenia

Mestská doprava je martiný projekt desať ročia. – Vyše 7 miliónov eur stoja len autobusy a treba počítať aj súvisiace náklady, zriadenie dopravného podniku a depa... Extrémne krátka doba na postavenie DPMM „na zelenej lúke“ vyvolávala celý minulý rok nervozitu a kritiku. Od Nového roka mestská MHD funguje a hoci necelé 4 týždne je krátky čas, predsa len verejnosť zaujíma, aký je rozbeh a aké budú ďalšie kroky. O tom hovorí pre MESTSKÉ NOVINY riaditeľ DPMM Ing. Ján Slamka, PhD.

Štart ste v médiách hodnotili pozitívne. Ako vnímate hodnotenia verejnosti - cestujúcej i ostatnej? - Čo je v kritike podnetné a aplikujete to, resp. budete aplikovať?

- Vnímame prevažne pozitívne ohlasy. Samozrejme, sú aj kritické, ale v podstate sú zapríčinené najmä tým, že sme zaviedli celkom nové veci. Niektorí budú spokojní, iní menej a niektoré aj celkom nespokojní. No my nevieme v prvom kroku vyjsť v ústrety všetkým. To sa ani nedá. Podnety nám chodia predovšetkým k cestovným poriadkom. My so všetkými podnetmi pracujeme, vyhodnocujeme, ktorých častí mesta sa týkajú a čo vieme zapracovať momentálne a čo nie. Teraz pracujeme hlavne na ďalšej verzii cestovného poriadku, do ktorého chceme vniesť to, čo vieme riešiť teraz. Niektoré úpravy by sme radi uplatnili už od polky februára. Máme už nejaké dáta, ale chceme nechať dobehnúť celý január. Tie dlhodobéjšie využijeme pri spracovaní nového plánu obsluhy Martina a okolitých obcí od nového roka 2023, s tým prídeme v priebehu 2. polroka.

V čase prípravy sa hovorilo o viacerých autobusoch, zatiaľ ste kúpili 35. Ako budete pokračovať v posilňovaní flotily autobusov? A neplánujete ich aj veľkoste diferencovať?

- Vieme, že predchádzajúci dopravca používal v špičke viac autobusov, takže počítame, že ak sa bude vyťaženosť vyvíjať ako doteraz, budeme flotilu rozširovať. Ďalšie autobusy by sme chceli mať tu určite ešte v tomto roku. (Samozrejme, ak pôjde obstará-

Ing. Ján Slamka

vane normálne. Okrem toho sa aj výrobcovia autobusov boria s rovnakým problémom ako iní pri osobných autách a od 1. 1. 2022 platí zas prísnejšia norma na emisie...) A určite budeme skúmať aj menejkapacitné autobusy. Radi by sme vyšli v ústrety aj niektorým mestským častiam. Napr. z našej vlastnej iniciatívy sme chceli dopravne obsluhovať aj Nový Martin. No jednak tam treba ešte riešiť niky pre zastávky a jednak sú tam cesty dimenzované tak, že 12-metrové autobusy tam neprejdú, treba riešiť aj dopravnú situáciu.

Kritika smeruje o.i. na nedostatok informácií - ako chcete tento nedostatok odstrániť?

- Keď sme začali, na všetkých zastávkach boli cestovné poriadky, aj na našich internetových stránkach. Viem, že sú aj vekové kategórie, pre ktoré tie moderné médiá nie sú hlavným informačným zdrojom. No aj keď človek príde do cudzieho mesta, príde na zastávku a tam nájde všetko.

Alebo do informačného centra a tam dostane brožúrku s cestovnými poriadkami aj schémou MHD.

- Povedzme aj tak, ale naša infolinka funguje. Čo sa týka plagátov, my sme objednali schémy MHD od firmy, ktorá sa tým zaoberá. Momentálne sú už v tlači. Tie, čo sa už objavili po meste, neboli z našej dielne a majú veľa chýb. Naše schémy budú v týchto dňoch na všetkých zastávkach, vo všetkých autobusoch, aj s vyznačením toho, kde sa človek nachádza, aj s prestupovými bodmi. Nebolo to už 1. 1. len preto, že sme nechceli zobrať hneď prvý návrh, pretože nebol dobrý. Samozrejme, ide o 137 zastávok, takže si to vyžiada aj trochu času.

Nakoľko je dnes pokrytá MHD čo do hustoty a množstva spojov oproti vlaňajšej, resp. pred-koronovej?

- Je to porovnateľné s predchádzajúcim dopravcom. Keď uzavriete zmluvu o preprave vo verejnom záujme, garantujete určitý počet kilometrov.

Popiska

My máme v zmluve ročne okolo 2 300 000 km, takže je to v korelácii s predkoronovým stavom. My sme nepočítali, že budeme po Novom roku ešte jazdiť v období pandémie a reštrikcií. Ale nečakali sme ani až taký záujem o MHD, aký je teraz. Vedeli sme, že k 31. 12. sa skončila platnosť kariet Multicard, na ktoré Martinčania jazdili. Bolo ich okolo 11 000, vrátane občanov Vrútok a obcí okolo. My sme 19. 1. dosiahli predaj 16 000 kariet a záujem trvá. To ukazuje ako opodstatnené úvahy, že treba zvýšiť počet autobusov. Úvaha o potrebe zvýšiť počet autobusov sa teda ukazuje ako opodstatnená.

Nervozita odznieva kvôli meškaniu spojov, údajne aj kvôli zlému odhadu času potrebného na nástup/výstup. Budete s tým niečo robiť? A kedy?

- Okolo 75-80 percent meškani spôsobuje zastávka na Vrútkach pri žel. stanici. Vybudovanie novej zastávky to vyrieši, ale potrebujeme na to vhodné počasie. Všetko máme pripravené. Toto všetko sme riešili a riešime v našej vlastnej réžii na základe prenájmu od ŽSR. Rokujeme s nimi aj o susednom priestore.

Napriek očakávaniam problémov ste naplnili aj personálne stavy - budete riešiť tie sociálne podmienky vodičov aj v dočasných depách? (Dnes čakajú autobusy napr. aj pod mostom pri vjazde do Martina.)

- Nie je to náhoda, je to zámer – doteraz v Martine vodiči neboli zvyknutí – ako je to v iných mestách štandard – že sa menia aj na linkách. Boli

naučení tak, že skončili linku, prišli do vozovne a tam mali prestávku, alebo sa tam vystriedali. No inde je bežné, že sa striedajú na zastávkach, počas jazdy, alebo na takých miestach ako tu pri záhradníctve „pod mostom“. Keď majú 15-20 min prestoj, neoplatí sa im ísť do vozovne, je to aj šetrenie času aj kilometrov a najmä nákladov. A majú tam aj sociálne zázemie – čo doteraz na konečných nemali, chodili do prírody... a 30-40 rokov to nikomu nevadilo. A nehovorím len o Podháji, kde je dočasné depo, aj na konečnej na Ľadovni majú zriadené WC. A už teraz pracujeme na príprave definitívnej vozovne. No to nič nemení na tom, že niekedy sa menia aj na zastávke, to je štandard. Ak skončí inde, než býva, aj to má riešenie – sú aj zvozové autobusy, alebo sa môže vrátiť tým istým vozom.

Čo definitívne depo? Hovoríme o záhradníctve?

- Áno, bude v priestoroch záhradníctva na Flámskej ul. Vieme, že sa chystá výzva práve na takúto veci.

Posledná vec – veľké očakávanie bolo od prepojenia sídlisk a zachádzania k žel. stanici. Aké máte ohlasy na doterajšie riešenia? Na sociálnych sieťach bola aj kritika.

- A sme pri tom – od istého času riešime len oficiálne podnety na našej infolinke. Sociálne siete sa ukázali ako nie konštruktívna platforma na komunikáciu, pretože tam bolo príliš veľa urážok, podnecovania a útokov. Iste, treba systém upravovať – ľudia majú veľa dobrých nápadov, ale musíme to vidieť aj z druhej strany, máme obmedzené kapacity čo sa týka počtu autobusov. Chceme robiť posilové spoje, aby neboli vozidlá preplnené atď. Na všetko musíme nájsť kompromis, aby sme vyhovelí čo najväčšiemu počtu – všetci nebudú spokojní nikdy. Nik nemohol vedieť, že budeme potrebovať ďalšie vozidlá – ale ukázala sa potreba, reflektujeme to a ideme obstarávať ďalšie vozidlá. Už teraz vieme, že prepojenie sídlisk je lepšie, než bolo. No počkáme na zhodnotenie januára a urobíme nielen vyťaženosť liniek a spojov, ale aj jednotlivých zastávok. Čo bolo 1. 1., to bol len začiatok, teraz treba všetko budovať a rozvíjať.

Autor foto: Michal Beňadik

Smutné martinské dis-kontinuity

Michal Beňadik

Vstúpili sme do volebného roka. Tak ako „pýcha predchádza pád“, tak nás história Martina naučila, že nádeje predchádzajú sklamaniam.

Napriek tomu sa nádeje nevzdávame. Na tomto mieste i inde v MESTSKÝCH NOVINÁCH sa už dlhodobo zaoberáme Martinom a jeho potenciálom (napr. MN č. 11/2020, 2/2021, 6/2021, 8/20212, 10/2021). Je to naozaj beh na dlhú trať a cez prekážky. Kým kedysi sa Martin úporne porovnával so Žilinou či B. Bystricou, v súčasnosti vo viacerých smeroch neznesie porovnanie ani s Trenčinom, Prie-

vidzou, Popradom či Zvolenom, dokonca Senicou, B. Štiavnicou... Na otázku „PREČO“, je „tisíc“ PRETO. Mnohí diskutéri na sociálnych sieťach sa ničoho nedržia tak zubami-nechtami ako paušalizovania a vajatania: od odkazov na slávnú minulosť, po zúfale (a neoprávnené) odsudzovanie Martina do čiernych dier a bezvýhodiskovosti. Je jasné, že ani jedno z toho k ničomu dobrému nevedie. Rovnako je jasné, že sociálne siete nie sú verným obrazom Martina. No jasné je, žiaľ, aj to, že občianske aktivity a konštruktívne postoje mnohých osobností nič nezmenia, kým sa nedostanú do verejného diskurzu a na rozhodovacie miesta. To paušalizovanie je len povrchovým prejavom hlbokých

diskontinuit v rozvoji Martina. Striedali sa obdobia „púšťania žilou“ s „novými začiatkami“. A je jedno, či sa ho dopúšťajú „starí“ či „mladí“, či tí, čo sa chcú udržať pri vesle, alebo tí, čo sa k veslu derú. Mesto, to je „mnohoveslica“ – veslo teda nemusí byť len na to, aby nim niekto dostal po hlave, ale najmä na to, aby nim spoločne zabrali k spoločnému cieľu. Asi nik, ani v Martine, nepochybuje o neodvratnosti spolupráce pri rozvoji mesta. No len sa uchopí mechanizmus moci – a je po spolupráci. Pritom máme aj v Martine žiarivé príklady – jeden v thurzovsko-fraňovskej ére rozkvetu Martina, druhým je strojárka éra, spojená s menami ako H. Ďurkovič, L. Luhový, J. Uhrík, J. Lukáč, Š. Jokel,

V. Paprčka, E. Volec, J. Rusnák, M. Lauko a s ich spolupracovníkmi. Tieto obdobia rozmachu Martina (20.-30. roky a 50.-80. roky) sa zásadne líšili navzájom, i od dnešnej etapy Martina. No v oboch prípadoch stáli na pritiahnutí osobností do Martina, na spolupráci a využití potenciálu. Zvykne sa poeticky hovoriť, že v Martine „kráčame po dlažbe, po ktorej kráčali dejiny“ a jej vynikajúce osobnosti. Nie je to len poetizmus. Archeológovia vedia – a aj miestni politici by mali vedieť – že vrstvy mesta sa ukladajú jedna na druhú. Čím skôr sa to prejaví aj v synergii spolupráce, tým skôr sa Martin vráti na trajektóriu rozvoja. A nemusí byť najlepší na Slovensku; stačí, ak bude najlepší, aký práve môže byť.

Obhajoba nepriamych prenosov zo zastupiteľstva kríva na obe nohy

Ľubomír Chochula

Samosprávy síce nemajú povinnosť vysielat' priame prenosy z rokovaní mestského zastupiteľstva, ale v demokracii a v ére moderných technologických vymožeností sa

priam žiada, aby bola táto služba pre občanov vždy aplikovaná v praxi.

Zlom nastal na poslednej schôdzi minulého roka, keď väčšina poslancov hlasovala za návrh primátora a stopla priame prenosy zo zasadnutia MsZ. Dá sa to obhájiť? Nedá!

Ani tým, že je to preventívny krok,

aby si niektorí členovia MsZ nerobili touto formou kampaň, resp. aby sa kandidáti, ktorí sa budú usilovať v komunálnych voľbách 2022 o zvolenie a teraz nie sú poslancami (platí to aj v prípade primátora), necitili byť poškodení.

Ani tým, že sa to robilo aj v minulosti.

Ani tým, že si to občania môžu o niekoľko dní pozrieť zo záznamu, lebo regionálna televízia so 100 % účasťou mesta to naďalej nahráva, akurát to nemôže púšťať v live režime.

Ani ničím iným.

Po prvé, ak sa to vysielalo naživo do decembra 2021, potom je to od tých, ktorí to „zarežali“, voči Martinčanom (najmä teraz, keď

žijeme v covidovom svete) necitlivé a je to proti verejnému záujmu.

Po druhé, poslanec (aj primátor) zastupuje svojich voličov, od ktorých dostal mandát, a je len na ňom, ako s ním naloží. No a tí, ktorí ich túžia nahradiť, majú stále naporúdzii niekoľko možností, ako zaujať a získať dôveru občanov.

Po tretie, odvolávať sa na kampaň je ďalší chabý argument. Byť na obrazovke naživo ešte neznamená automatickú priazeň voličov. Môže sa z toho stať aj dvojsečná zbraň.

Po štvrté, je jasné, že sledovanosť priamych prenosov z MsZ netrhala divácke rekordy (ale určitá skupina Martinčanov to rada vyhľadávala a aj takýmto spôsobom získavala

informácie) a sotva by to mohlo nejako zásadne ovplyvniť výsledky komunálnych volieb.

Po piate, je absurdné nielen to, že poslance väčšina si nepriamy prenos hlasovaním presadila aj na januárovej schôdzi, ale hlavne to, že primátor dal v jednom prípade vypnúť mikrofón opozičnému poslancovi, akonáhle sa trochu vychýlil z diskutovanej témy.

Po šieste, je arogantné takto konať, veď mesto by tu malo byť pre svojich obyvateľov, a nie naopak!

Po siedme, je to navyše ešte aj zbabelé, lebo mesto Martin má vlastné médiá, ktoré sú však financované – nie zo súkromných, ale z verejných zdrojov.

O menej známom martinskom prvenstve

Peter Cabadaj

Martin má z celoslovenského hľadiska viacero neodškriepiteľných historických prvenstiev. O niektorých sa vie viac, o iných menej či vôbec.

Vedeli ste na príklad, že organizovanie vytrvalostných behov na Slovensku má tradíciu siahajúcu do 19. storočia? A vôbec prvé písomne doložené

vytrvalostné preteky u nás bezprostredne súvisia práve s metropolou Turca! Konali sa v sobotu popoludní 31. júla 1875. Šesť Martinčanov, členov miestneho atletického klubu, sa vtedy rozhodlo prezentovať svoje bežecké schopnosti pred zrakmi verejnosti. Trať pretekov uskutočnených v duchu hesla „Chod', ako môžeš“ merala 26 kilometrov. Viedla z Martina cez Mošovce do Turčianskych (vtedy Štubnianskych) Teplíc. Dobový písomný zdroj uvádza, že

„posudzovacia komisia vyprevaďí pretekárov o 3.30 hod., sadne o 4.45 hod. na železnicu a bude ich v Štubni očakávať“.

Organizátori z Atletického klubu Turčiansky Sv. Martin stanovili pravidlá, na základe ktorých pretekári „pôjdu o závod peši či behom“. Základnou podmienkou bolo, že nevybočia z hradskej a zložia zálohu, ktorá prepadne, ak dotýčný nezdolá trať za päť hodín. Ak vás interesuje, kto zvíťazil, rád to prezradím. Prvý došiel, či do-

behol, kráľovský exekútor Štefan Tomcsányi za 3 hodiny a 9 minút. Za víťazstvo zinkasoval odmenu 25 zlatých.

Poznáam v našom meste dosť horlivých ľudí rôzneho veku a pohlavia, ktorí v rámci svojho životného štýlu obľubujú beh na dlhšie trate. Možno sa im bude ľahšie a energetickejšie bežať (či už za medailami, zdravotne alebo len tak rekreačne pre radosť) pri pomyslení, že prvé organizované vytrvalostné preteky na Slovensku boli pred takmer 150 rokmi práve v Martine...

Služby pre seniorov desaťročia zaostávajú, no nároky budú len pribúdať Seniori potrebujú komunikáciu a sociálne kontakty

Archívna snímka z Kláštorstských lúk

V Martine žije vyše 13900 seniorov nad 60 rokov a veľká časť z nich je organizovaných v 11 kluboch a veľá seniorov sa stretáva aj medzi 1000 členmi Jednoty COOP. V druhej polovici minulého roka prekonalí ťažké obdobie a až teraz sa črtá nádej na zlepšenie. Pandemické opatrenia zasiahli do ich života mimoriadnym a veľmi neprijemným spôsobom.

Gizela Ferenczová

Zmeny v protipandemických opatreniach v posledných dňoch naznačili toľko očakávané zlepšenie a nádej na návrat k bežnému stretávaniu a aktivitám. „Seniori zvládajú situácie, ktoré pretrvávajú počas mimoriadnej pandemickej situácie, - hovorí predsedníčka Senior klubu Martin a podpredsedníčka martinkej ZO č. 2 Jednoty dôchodcov Slovenska Gizela Ferenczová. – Absolútna

väčšina našich seniorov sú očkovaní, aby sa sami chránili, sami sa neoberali o možnosti stretávať sa. No už dlhší čas ani to nie je možné. No čo budem hovoriť, chýbajú nám to, na čo sme boli navyknutí, a to je sociálny kontakt, komunikácia s rovesníkmi. Tak hádam začneme v najbližších dňoch aspoň obľúbenými spoločenskými hrami v Dennom centre. Keď sa nedalo stretávať, určite že sme boli v kontakte, volali sme si zvlášť k Vianociam a Novému roku sme si skoro všetci vzájomne zablahoželali. Minulý týždeň (po 20. januári) sme sa už mohli stretnúť šiesti, no to nebol ani celý výbor. Tento týždeň sme už mali normálny výbor a prebrali sme plán práce na rok 2022, plán stretnutí a prehľad o členoch. V Senior klube Martin máme 63 členov a v Jednote dôchodcov máme 74 členov. Náš plán činnosti SENIOR klubu na tento rok je bohatý – uvidíme, čo nám okolnosti dovoľia realizovať. Okrem spoločenských podujatí či športových hier máme v pláne viacero turistických vychádzok, prednášok

a besied. No okrem toho plánujeme aj niekoľko špeciálnych akcií. Vlni náhle zomrel náš dlhoročný člen Janko Vojtko, ktorý robil fotoknihy nielen pre nás, ale aj pre Venuše a Zväz zdravotne postihnutých i Jednotu. A keďže sme našli v jeho pozostalosti zbierku básní, rozhodli sme sa vydať mu ju knižne. Jeho priateľ a tiež náš člen Peter Mišák, spisovateľ a vydavateľský redaktor, ju pripravil na vydanie. Napísala som projekt a z mesta máme na to prislúbený grant. Ďalšia naša členka Evka Bebcáková bude mať významné životné jubileum, takže plánujeme stretnutie aj s výstavkou z jej tvorby – robí ozdoby kraslice a maľuje. Aj to bude pekná akcia. A do tretice máme v pláne urobiť aj besedu o novej knihe našej členky PhDr. Zorky Mintálovej. Určite bude zaujímavý aj poznávací zájazd do Krušetnice na Orave, kde je Múzeum kávy - svetový unikát zapísaný v Guinnessovej knihe rekordov. Keď sme tam boli v minulosti, zastavili sme sa cestou naspäť aj v Trusalovej, kde aj v tomto roku plánujeme relaxačný deň. Je tam krásna príroda a pri penzióne Marko je krásna skalka, to až tak spieva, už len tú vidieť je zážitok. V pláne máme aj obľúbenú opekačku v areáli SIM, kde sme už tiež v minulosti boli a podporil nás vtedy aj poslanec Martin Kalnický. Naše členky rady chodia aj zbierať bylinky s Magdou Matulovou, ktorá má pre bylinky vzácny cit a znalosti. Plánov máme veľá a krásnych, ale uvidíme, čo nám opatrenia dovoľia... Všetci seniori, s ktorými som v kontakte, sa zaujímajú o pripravovanú rekonštrukciu a výstavbu zariadení pre seniorov na Škultétyho ul. a na

Podháji. Škoda, že sa tie nové zariadenia neurobili už skôr, ale viem, že tam boli aj nejaké problémy s financiami, stavebný materiál naozaj enormne zdražiel. Boli sme aj pri prerokúvaní oboch projektov v komisii sociálno-zdravotnej a v Rade primátora pre seniorov a zdravotne postihnutých. Naši členovia to vítajú a už to očakávajú, pretože miest v zariadeniach pre seniorov máme málo. Človeka potom mimoriadne zamrzí, keď sa stane, že nášho občana musíme umiestniť mimo mesta alebo i okresu, lebo v Martine nebolo miesto.

Po vlaňajšom jesennom zhoršení situácie sa seniori naposledy stretli – aj to už s obmedzeniami – v októbri pri podujatiach Mesiaca úcty k starším a v decembri nastala odmlka, ktorá seniorov postihuje viac než mladších. Našťastie, na rozdiel od jesene a zimy 2020 nie je aspoň problém so stravovaním. Kuchyňa v Dennom centre na Škultétyho ul. varí, dochádzajúci seniori sa môžu stravovať (pri rešpektovaní prísnych opatrení) a varia len pre imobilných, ktorým sa strava rozváža. Tak komisia sociálno-zdravotná ako aj Rada primátora pre seniorov a zdravotne postihnutých sa pravidelne mesačne zaoberala problémami seniorov.

Novinkou bude už vo februári poznávací zájazd pre desaťky seniorov do Báčskeho Petrovca vo Vojvodine, ktorý spolu so seniorskými klubmi zorganizoval a sponzoruje Martin Kalnický. Okolo 60 seniorov sa tam okrem iného kultúrneho a spoločenského programu zúčastní na ich Festivale klobás.

Autor, foto: (bk)

Vlaňajšie spoznávanie Báčskeho Petrovca

Z archívu o činnosti klubu seniorov v Tomčanoch

Zmeny v Martine sú nevyhnutné

Juraj Stahl

Ak sa mi to podarilo, snažil som sa počas práce raz mesačne prísľuchom sledovať priame prenosy mestského zastupiteľstva v Martine.

Nečakám žiadne zásadné zmeny. Celé aktuálne volebné obdobie zastupiteľstvo čoraz viac upadá do politikárčenia, urážok, kde chýbajú akékoľvek vízie, nápady. Stále to pokračuje metódou „varíme v starom hrnci z osvedčených surovín“. Mnohokrát politika a zákulisné spolky víťazia nad zdravým rozumom, prijímajú sa protizákonné rozhod-

nutia, lebo také sú dohody. Mnohí poslanci sa zmenili na hlasujúce strojčky, počas mnohých zasadnutí nič nepovedia, ani nevieme, ako znie ich hlas. Nepoznáme ich názor, len nemo sedia, v správnej chvíli však zahlasujú, ako sa vopred dohodlo. Ani logické návrhy, opravy nezákonnosti neprechádzajú, politické dohody sú predsa jasné.

Ak sa z hlasujúcej väčšiny niekedy aj niekto ozve, po pár vetách je jasné, že materiály k prerokovaným bodom ani nevidel, prišiel na zasadnutie absolútne nepripravený a nič o problematike nevie. No sila kamier a potreba prezentovať sa je veľká. Vždy pri takom vystúpení treba udrieť na nejakú „sociálnu

strunku“, lebo tak to dobre znie. Ale vyjadrenia k aktuálne prerokovávanému problému sa nedočkáme.

Z povinného bodu programu, ktorým sú vystúpenia občanov, sa stala prístupom zastupiteľstva len formalita. Občania už stratili o túto formu komunikácie záujem. Nikto už neočakáva, že sa zo súčasného MsZ stane funkčný celok, ktorý by bol schopný priniesť občanom mesta nové, progresívne nápady a riešenia. S obdivom sledujeme iné slovenské mestá s ich novinkami, ktoré občanom zlepšujú, zjednodušujú život. U nás sa len hasí všetko na poslednú chvíľu, a nie vždy tým najjednoduchším, najlacnejším spôsobom. Niekedy

skôr naopak. Už len musíme nejako vydržať, kým svoje neslávne pôsobenie MsZ mesta Martin z obdobia 2018-2022 ukončí, a dúfať, že do konca mandátu nespôsobia nenapraviteľné škody.

Personálne zmeny na poslaneckých postoch sú nevyhnutné. Zmena je potrebná aj na poste najvyššieho predstaviteľa mesta, lebo ten súčasný očakávania vôbec nenaplnil. Poslanci síce väčšinou kandidovali ako nezávislí, no hneď na prvých zasadnutiach zastupiteľstva bolo jasné, ako to s ich nezávislosťou v skutočnosti je. V komunálnej politike nemá miesto stranícka politika; tu je to predovšetkým o záujmoch a potrebách občanov, a na to sa v Martine už zabudlo.

Prichádzajú povesti plné tajomných bytostí

Slovenskí čitatelia radi siahajú po literárnom bohatstve predkov. Skrátka, radi čítame a hľadáme

klenoty myšlienok (poučenie aj zábaavu) uložené do „truhlice“ národných povestí. Povedané slovami jedného z najpopulárnejších, Pavla Dobšinského, dobre robíme. Lebo v opačnom prípade by „... majúč národné pamiatky; výtvory umu a mysle otcov; to by nás ani nectilo, keby sme si túto

Autor knihy
Igor Válek

duchovnú majet' ocenit' či neznači či nechceli.... bo tieto povesti sú pôvodným skladom a tak i dôkazom a pokladom vzdelanosti nášho národa. “
Je tiež dôležité, že aj súčasní autori

prikladajú ruku k dielu. Starajú sa o nové adaptácie pôvodných literárnych zdrojov a zároveň autorsky tvoria nové, čím dopĺňajú daný korpus. Aj spolupracovník našich novín, kultúrny publicista a spisovateľ **Igor Válek** sa v časti tvorby cielenne venuje subžánru povestí a výsledkom sú viaceré knihy vyplňajúce

rastúcu povest'ovú mapu Slovenska. Tentoraz „zalovil“ medzi tajomnými bytosťami, ktorých je v našich povestiach neúrekom, a vložil ich do knihy **Slovenské povesti plné tajomných bytostí**. Myslíte si, že vieme, koľko máme tajomných príbehov uložených práve do povestí? Hoci sa to snažia zistiť generácie zberateľov (etnograf) aj tvorcov (spisovateľov), presnú odpoveď nepoznáme. No hľadáme ďalej... Trochu to pripomína povest' o hľadačoch zlata pod Kriváňom. Kopali, hrabali, prosili škriatkov aj víly, listovali v čarodějnych knihách, varili byliny... Nič nepomáhalo. Napokon sa rozhodli, že spočítajú končiare v Tatrách, aby aspoň niečo medzi ľuďmi priniesli.

To sa im podarilo – vďaka obryni, ktorá im prezradila, že „všetkých deväťstodevät' desiatdeväť“ končiariov prešla“. Tak hovorí povest'. Tajomná ako tie o skamenenom mníchoch; sitniarskych rytieroch; bielych paniach i čiernej; ukrivdenej sirote i mŕtvom frajerovi; čertových hádan-kách; vlkolakovej statočnej dcére a či tajomstvách pltníkov. Alebo o tom, ako sa v Demänovej zbavili draka, ako hrmotal obrov mlyn na Liptove, zmizli boginky a či ako Jana priľahlo na Orave. Nechýbajú Jánošíkove tajomstvá a podzemné poklady... Čo dodať? Azda iba, že hoci sa zatiaľ nepodarilo nájsť všetky tajomné povesti, určite z tejto knihy „vydolu-jete“ viac bohatstva ako hľadači zlata pod Kriváňom. **(re)**

Súťaž o Knihu Turca 2021

Už niekoľko rokov organizuje Okresná knižnica v Martine súťaž Knihu Turca.

Do súťaže môžu byť nominované knihy, vydané v roku 2021 a späť s regiónom Turiec tematicky alebo osobou autora textovej či obrazovej časti (z oblasti krásnej alebo odbornej literatúry).

Knihy môže nominovať čitateľská verejnosť, autori, zostavovatelia, redaktori, vydavatelia, kníhkupci a distribútori kníh, a to nomináčnym listom, ktorý si možno stiahnuť z internetovej stránky

knižnice, alebo vyzdvihnúť priamo v knižnici. Nomináčny list je potrebné doručiť osobne, poštou alebo mailom na adresu knižnice. Nominované knihy budú rozdelené do 2 súťažných kategórií: 1. beletria, 2. odborná literatúra. Termín odovzdania nominácií je **od 24. januára do 28. februára 2022**. Hlasovanie bude prebiehať **od 1. marca do 8. apríla 2022**, vyhlásenie výsledkov súťaže bude **26. apríla 2022 o 16. h v Turči knižnici v Martine**. Nominované knihy budú postupne predstavované v priestoroch Turč.

knižnice v centre a na pobočkách, na internetovej stránke TK, Žilinského samosprávneho kraja v čase **od 28. februára do 8. apríla 2022**.

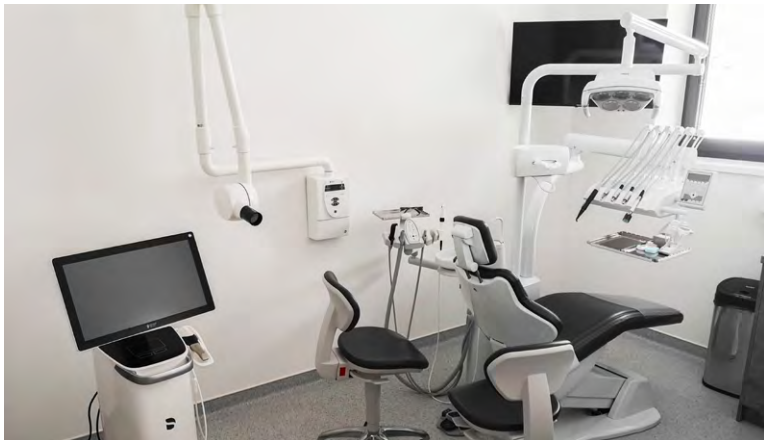
O víťaznej knihe rozhodne čitateľská verejnosť prostredníctvom hlasovacích lístkov, ktoré budú k dispozícii priamo v knižnici a v jej pobočkách a prostredníctvom on line hlasovania na webovej stránke Turč. knižnice. Hlasovať bude možné po uzávierke nominácií: **od 1. marca do 8. apríla 2022**.

Ocenenie „Kniha Turca 2021“ budeme odovzdávať na slávnostnom vyhodnotení súťaže, kde budú okrem ocenenia kníh z hlasujúcich

vyžrebovaní 3 výhercovia, ktorí získajú vecné ceny a zápisné na jeden rok v Turči. knižnici v Martine. Z ocenených kníh v každom regióne Žilinského kraja bude zostavená putovná výstava, ktorá bude postupne prezentovaná v každej regionálnej knižnici Žilinského samosprávneho kraja. **V Turči knižnici v Martine bude výstava v termíne 5. 9. 2022 – 28. 9. 2022.**

Bc. Alena Sochuľáková (bk)
E-mail: bibliografia@tkmartin.sk,
poštová adresa:
Turč. knižnica v Martine,
Divadelná 5, 036 01 Martin

Nová špičková zubná klinika na Severe

Špičково zariadená zubná ambulancia

Desiateho januára tohto roku oficiálne otvorili novú modernú stomatologickú kliniku v Martine. Volá sa Kříž Dental Clinic a nachádza sa na Severnej ul.

VYŠETRENIE

Keďže som chcel vyskúšať, ako tam prebieha vstupné vyšetrenie, objednal som sa na konkrétny termín, v ktorý som potom toto zariadenie aj navštívil. Vypísal som dotazník a následne si ma zubná sestra odvieďala do miestnosti, kde mi urobili záhryzový röntgen chrupu. Potom som vošiel do špičково vybavenej zubnej ambulancie. Zaujala ma inteligentná zubná súprava s nástrojmi, minipočítačom a pohodlným zubárskym kreslom, do ktorého som sa usadil. Na veľkom monitore visiacom na stene som videl panoramatickú 2D snímku môjho chrupu z RTG. Ako mi zubný lekár DMD. Filip Matia vysvetlil, pomocou tejto snímky sa nájde aj kaz, ktorý nie je inak viditeľný.

Zubný lekár mi v ambulancii za asistencie zubnej sestry urobil aj intraorálny röntgen z jednej i druhej strany, aby videl aj priestory medzi

zubmi, či sa tam nevyvíja medzizubný skrytý kaz, pretože sa to voľným okom nemôže odhaliť. Záhryzové snímky korunkovej časti horných a dolných zubov sa hneď zobrazili na monitore. Tento RTG je dôležitý na diagnostiku i prevenciu. Následne mi lekár vysvetlil, v akom stave sú moje zuby. Potom si zobral do rúk potrebné nástroje a kreslo sa so mnou posunulo do takej polohy, aby sa čo najlepšie mohol pozrieť na môj chrup. Zhora svietilo prenikavé chirurgické svetlo. Sestra napísala do karty výsledky môjho vstupného vyšetrenia a ja som bol lekárom oboznámený s tým, čo je potrebné urobiť, aby sa môj stav so zubami (našťastie mi nediagnostikovali žiaden kaz) nezhoršoval, ale, naopak, zlepšoval. Aj preto som sa tam objednal na dentálnu hygienu, ktorú absolvujem o niekoľko dní.

KVALITA

Počas návštevy tejto kliniky som sa (ešte predtým, ako sa uskutočnilo moje vstupné vyšetrenie) dozvedel od zubného lekára a jedného zo spolunajiteľov tohto zariadenia

DMD. Filipa Matiu veľmi zaujímavé informácie, o ktoré sa rád s vami podelím.

V prípade potreby používajú aj najmodernejší intraorálny skener. Napr. jednej klientke odpadla korunka, tak jej urobili sken zubov i čeľuste a elektronicky odoslali do svojho laboratória. Tam si technička všetko namodelovala v počítači a prostredníctvom špeciálnej laboratórnej frézy vyrobila keramické korunky (zirkónové). V tejto časti miestnosti sa nachádza aj laboratórny skener. Ten je vhodný pre pacientov, ktorí nemajú veľa zubov a potrebujú nejakú protézu. Na tento účel sa používa špeciálny program v počítači a 3D tlačiareň. Oproti starej metóde je to rýchlejšie a presnejšie.

RTG miestnosť som už spomínal, ale ešte uvediem, že tam dokážu urobiť aj 3D snímky pre klientov, ktorí žiadajú implantáty, alebo keď je potrebné si overiť, či nemajú nejaký nález v nosnej dutine, prípadne cystu.

Na tejto súkromnej stomatologickej klinike s jedenástimi zamestnancami (štyria zubní lekári, jedna dentálna hygienička, štyri zubné sestry, jedna technička a jedna recepčná) majú celkovo päť ambulancií (štyri sú zubné a jedna je na dentálnu hygienu), pričom všetky sú vybavené najmodernejšími špičkovými prístrojmi. V tomto objekte sú aj miestnosti na sterilizáciu použitých nástrojov, zázemie pre zamestnancov, technická miestnosť s kompresormi (zabezpečujú chod kliniky), sociálne zariadenia, recepcia a čakáreň pre klientov.

„Všetci by sme sa vo vlastnom záujme mali dôkladne starať o svoje zuby. Dentálna hygiena je alfou a omegou. Našou prioritou je klientom dať ústnu dutinu do zdravého stavu, aby sa kazy netvorili (a správnu diagnostikou predchádzať bolestiam) a aby boli ich ďalšia v poriadku. Snažíme sa klientom poskytnúť komplexnú starostlivosť, aby im zuby vydržali v dobrom stave čo najdlhšie. Zatiaľ sme otvorení len krátko, ale už máme od klientov spätnú väzbu. Sme radi, že sú s našimi službami spokojní, čo nás nielen teší, ale tiež zaväzuje. V najbližších dňoch bude pre záujemcov k dispozícii už aj naša nová webová stránka,“ poznamenal pre MN DMD. Filip Matia, ktorý ešte

Súčasťou vybavenia je aj mikroskop

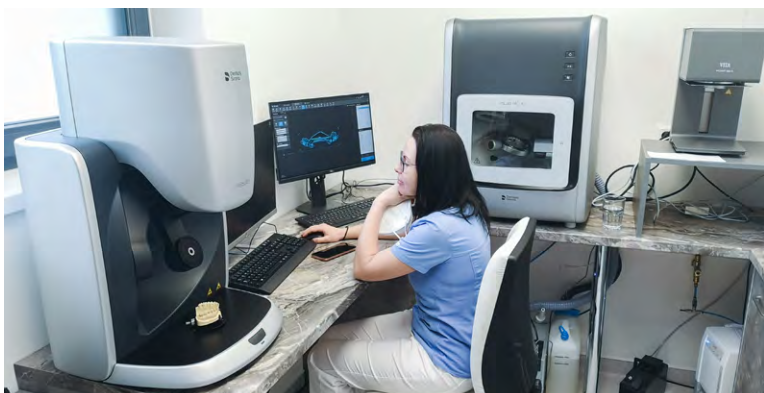
na našu zvedavú otázku, prečo taký názov kliniky, dodal, že je to na počesť jeho dedka p. Kříža, ktorý robil zubára až do veľmi dlhého veku.

ZÁVER

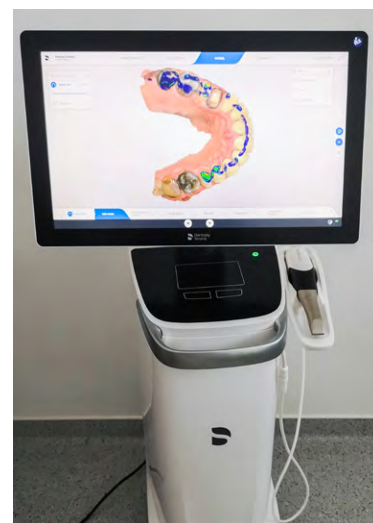
Na základe vlastnej skúsenosti so vstupným vyšetrením, ale aj na základe informácií, ktoré som sa pri predstavovaní tohto martinského stomatologického zariadenia dozvedel a na vlastné oči videl, môžem ďalším len odporučiť návštevu kliniky Kříž Dental Clinic. Ak vás zaujíma cenník, je to v rámci martinských zubných kliník taký zlatý stred. No kvalita poskytovaných služieb, komunikácia s klientom a splnenie jeho požiadaviek, ústretovosť pri vybavovaní termínu s malými čakacími dobami, profesionálny prístup všetkých zamestnancov kliniky, komplexná starostlivosť pod jednou strechou, ponúkaný komfort a dobrá dostupnosť, hovorí jasnou rečou. Ja som bol veľmi spokojný!

Autor: Eubomír Chochula

Foto: dc

Technička Zuzana Cunová v laboratórnej miestnosti

Komplexná starostlivosť o klientov

Netradične a objavne po Martine

V minulom čísle Mestských novín sme prvýkrát predstavili rubriku „Cyklopotulky po Martine“. Dostali sme od vás niekoľko otázok, ako to všetko bude prebiehať, kde sa treba prihlásiť, koľko bude trvať trasa, ako často sa bude jazdiť, či sa bude jazdiť aj v noci a pod. Na všetky otázky nájdete odpovede na pripravovanej webovej stránke. Na otázku, „Čo sa dozviem na jednotlivých zastaveniach?“ vám môžeme zodpovedať prostredníctvom pravidelnej rubriky „Cyklopotulky po Martine“ už teraz. Ako príklad si vyberieme trasu

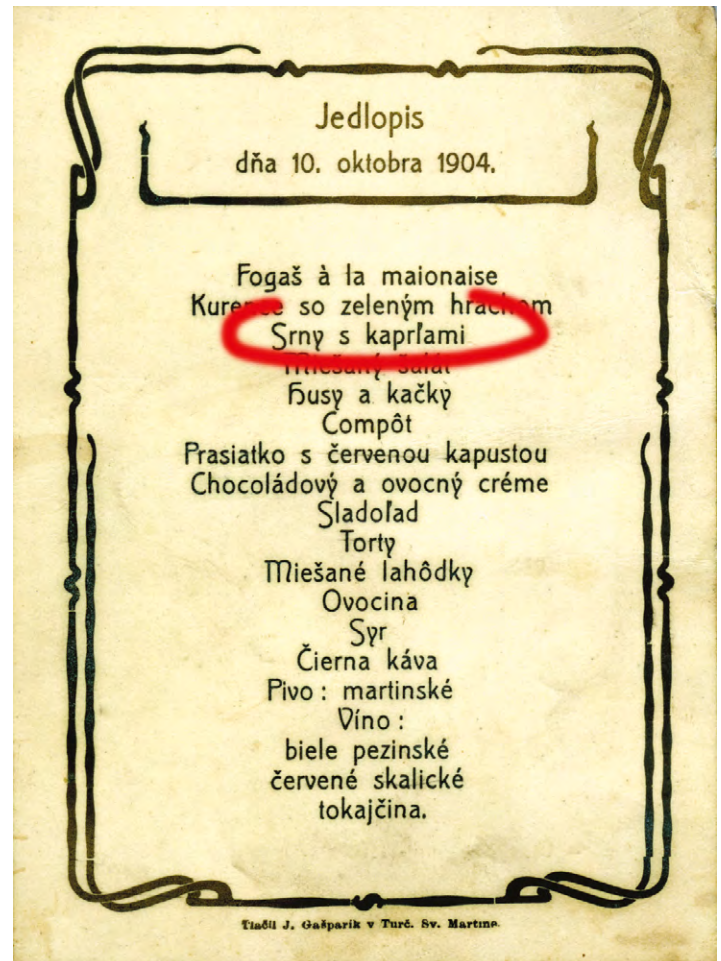
„Po stopách architekta Blažeja F. Bullu“.

Na trase sa dozvieme postupne o architektovi a staviteľovi úplne všetko – aj to, ktorú budovu naprojektoval

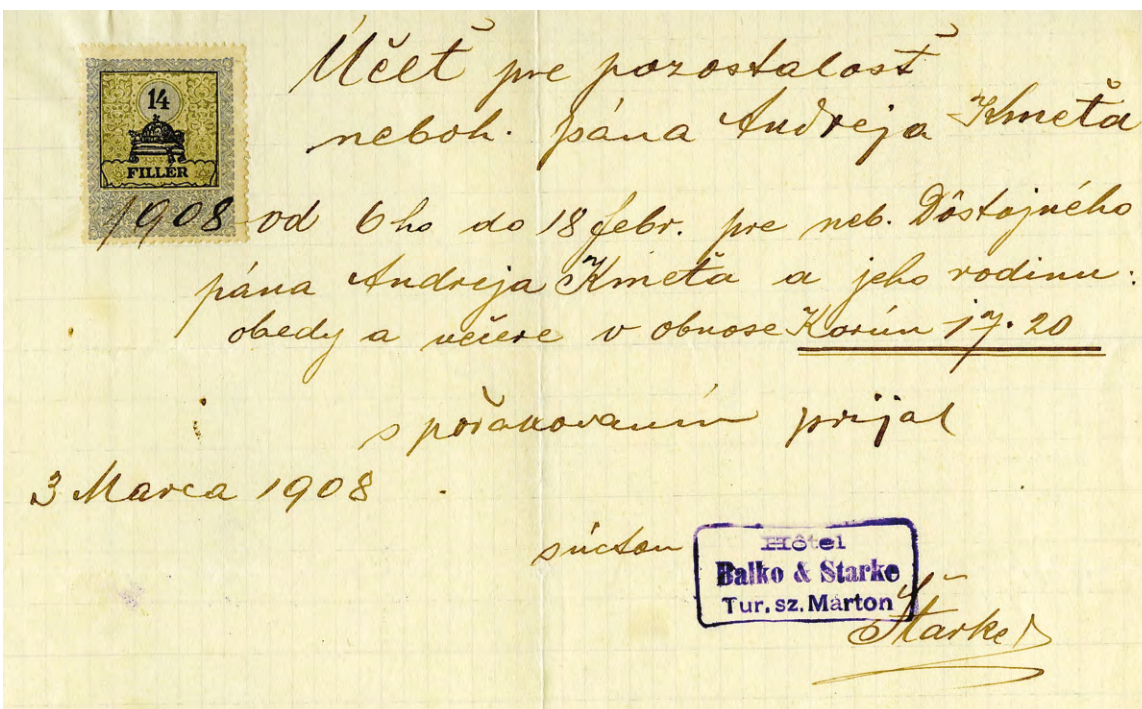
ako prvú po presťahovaní sa do Tur. Sv. Martina. (Išlo o budovu parného kúpeľa – pozn. red.) Na bicykloch prejdeme po Martine a zastavíme sa na všetkých miestach, kde zanechal svoju nezmazateľnú architektonickú stopu. Jedna zo zastávok bude pri bývalom hoteli Balko & Štarke.

Hotel Balko & Štarke

Názov hotela tvoria mená hoteliérova Pavla Balka a Pavla Štarkeho. Pavel Balko bol vyučený za kuchára a cukrára. Po vyučení pracoval u baróna Fr. Révaia v Mošovciach a neskôr v Turč. Štiavničke. Po usadení sa v Turč. Sv. Martine v roku 1869 mal v prenájme postupne niekoľko reštaurácií či hostincov. Okrem iných aj Turčianske kasíno či hotel v Národnom dome. Za spoločníka nového podniku si pribral synovca Pavla Štarkeho. Pavol Štarke sa tiež vyučil za kuchára a cukrára a neskôr pracoval u svojho ujca Pavla Balka. Od roku 1891 sa stal spoluvlastníkom reštaurácie a neskôr aj hotela. V roku 1893 nechal vystavať novú modernú budovu hotela podľa projektu Blažeja F. Bullu. Išlo o prvú, a ešte dlho jedinou, poschodovú budovu na tejto ulici. V čase vzniku patril hotel k prvým trom v Turč. Sv. Martine po hoteloch Patsch a Národný

„Jedlopis“ - jedáľenský lístok hotela Balko & Štarke z roku 1904

Účet pre pozostalost' od hoteliéra Pavla Štarkeho z roku 1908

dom. Svoju jedinečnou kuchyňou sa rýchlo stal vyhľadávaným a obľúbeným hotelom. A určite aj najdrahším. V roku 1921 mal byť v tomto hoteli ubytovaný filmový štáb, ktorý prišiel do Turca točiť prvý slovenský hraný film Jánošík. No hotel sa im zdal prídrahý, najmä na ich obmedzený finančný rozpočet, preto sa štáb ubytoval v neďalekej Blatnici. Pavol Štarke bol v rokoch 1919 až 1921 zvolený za prvého starostu Turč. Sv. Martina po vzniku Československa. Ako sme už spomenuli, hotel Balko a Štarke bol vyhľadávaný aj pre svoju výnimočnú kuchyňu. Na jedáľnom lístku („Jedlopise“) z roku 1904 nachádzame také jedlá ako fogaš à la maionaise, prasiatko s červenou kapustou, kurence so zeleným hrachom a pod. Nájdeme tu aj srny s kaprľami. Viete, na čom by ste si pochutnali, keby vám toto jedlo doniesol čašník? Skúste nám napísať do redakcie,

o aké jedlo ide. Samozrejme, o tejto specialite sa dozviete aj na *Cyklopotulkách po Martine*.

Osobnosti

„Hôtel“ Balko & Štarke sa stal na prelome 19. a 20. storočia centrom kultúrneho a politického diania v meste. Keď sa v roku 1906 Andrej Kmeť presťahoval do Turč. Sv. Martina, pravidelne navštevoval reštauráciu hotela. Obedy a večere dostával A. Kmeť tzv. „na borg“, čiže platil za ne vždy až na začiatku nasledujúceho mesiaca. Svoju poslednú „útratu“ za obedy a večere už nezaplatil a majiteľ hotela Pavol Štarke dal dlžnú sumu zapísať do pozostalosti. Tu však P. Štarke spravil, asi nevedomky, jeden historický omyl. V účte pre pozostalosť, mimochodom úradne overenom, si nechal sumu za obedy a večere v obnose 17,20 korún zapísať od 6. do 18. februára 1908. Andrej Kmeť však zomrel 16. februára 1908. (Tento rok uplynie 16. februára 114 rokov od úmrtia A. Kmeťa) Pri osobe Andreja Kmeťa ešte zostaneme. Z archívu máme pre vás pripravenú účtenku Jána Švehlu, významného martinského živnost-

níka, ktorý na Smrtnej ulici vlastnil čalúnnictvo, pohrebnícke služby a neskôr aj sklad náhrobných kameňov. Od roku 1911 otvoril aj truhlársku dielňu a obchod s nábytkom. Vo februári 1908 pripravovala jeho firma pohreb Andreja Kmeťa. Koľko stál pohreb a čo sa v minulosti účtovalo, si môžete pozrieť na spomínanej účtenke Jána Švehlu. Za pozornosť určite stojí, že celkovú sumu vystavil v dvoch menách: v zlatých a v korunách.

Záver

V predchádzajúcich riadkoch sme vám predstavili jedno z mnohých zastavení na našich *Cyklopotulkách po Martine*. Ak sa rozhodnete spoznávať s nami históriu zo sedla bicykla, pri našich *Cyklopotulkách po Martine* sa dozviete mnohé historické zaujímavosti, ktoré nie sú často publikované. Spolu s nami objavíte nové a neznáme informácie skryté v archívoch a pri *Cyklopotulkách* sa môžete tešiť na každú jednu trasu a každé zastavenie. Okrem pobytu v nádhernom prostredí spoznáte mesto Martin ako málokto iný.

Igor Dobrovoľný

Turč Sv. Martin dňa 20. Februara 1908

ÚČET

pre Pozostalosť zaslaný Predsedu parana A. Kmeťu
Turč Sv. Martin

1 čierna kasaová truhla zlatý	65.-
1 plachta i vanhuš fajn	10.-
1 Pracovný materiál	4.50
1 Hora na hri, ma sviece	1.50
4 voshkari sviece	3.60
1.5/4 kolavi futral (bedna)	12.-
Recaracia Bellaka korigia	8.-
Hrobári	5.-
Pláč na cintare	2.-
1 veniec	6.20
4 vylajbantav dedimety na kavi	6.50
1.5 mtrava fajn a zasava	17.50
Spolu zlatý 143.80	
Spolu korun 287.60. filjan	
Zdaros som prjal	
Phlbatos účto	
Jan Švehla	

Účet za pohreb Andreja Kmeťa - od Jána Švehlu, z roku 1908

V čom nemáme pravdu?

Rubrika „V čom nemáme pravdu?“ si v Mestských novinách už našla svoje miesto. Napísali ste nám, že odpovedať na otázku je náročné najmä preto, že musíte najskôr vedieť niečo o súvislostiach danej témy a až potom odhalíte v texte chybu. Áno a v tom je práve pointa. Naším zámerom a potešením je, že ste pri skúmaní histórie aktívni aj prostredníctvom takýchto „rébusov“. Odpovedí z decembrového čísla nám prišlo dosť a ďakujeme vám aj za vaše príjemné reakcie. Dnes vás zavedieme do roku 1936, keď Turč. Sv. Martin navštívil prezident 1. ČSR Tomáš G. Masaryk. Na fotografii (z archívu pani A. Gajdošovej) Martičanky v krojoch čakajú na prezidenta pred Mestským domom. Cesta p. prezidenta viedla z Topoľčianok s krátkou zastávkou v Klástore pod Znievom. Tu prišiel 26. septembra 1936 o 11. h a zdržal sa cca 20 minút. Potom pokračoval do Turč. Sv. Martina, kde ho takto

privítali nielen Martinčania ale aj ľudia z blízkeho aj ďalekého okolia. Opäť máte pochybnosti o správnosti tohoto textu? Viete odhaliť chybu, ktorú tentoraz nespravil tlačiarenský škriatok, ale autor tohto textu? Napište nám: v čom nemáme v predchádzajúcich riadkoch pravdu? Pre doplnenie k fotografii: Ľudia čakali celé hodiny na uliciach, aby mohli privítať p. prezidenta, cestu lemoval dav ľudí, pri tejto príležitosti sa stavali slávobrány a na stožiaroch boli vyvesené štátne vlajky. Výhercom z minulého čísla sa stala pani Mira Kramárová. Správne určila, že stavbu RVP (Roľníckej vzájomnej pokladnice) neprojektoval B. F. Bulla ale Jan Vrána. Výherkyňi gratulujeme, môže si prísť do Penziónu Ladoveň vyzdvihnúť knihu P. Maduru: Druhá budova Matice slovenskej (Od myšlienky po súčasnosť) a tešíme sa na odpovede z dnešných Mestských novín.

Martičanky očakávajú prezidenta ČSR pred Mestským domom.

Oprava

Každá redakcia má svojho „tlačiarenskeho škriatka“. A ten zaúraduje vždy v tej najnevhodnejšej chvíli. Nám zasiahol do textu v minulom čísle v článku „Prvý slovenský film a Vrútky“. Na chybu nás upozornil pán Ján Kleskeň. Ten prežil detstvo na ulici, kde v minulosti stávala budova kina Omnia. Oslovili sme teda pána J. Kleskeňa aby nám svojimi spomienkami oživil toto miesto a aby sme my (a náš tlačiarenský škriatok) už viac chybu nezopakovali. Jeho spomienky spracujeme a uverejníme v niektorom z ďalších čísiel Mestských novín. (id)

Najvyt'azenejšie žel. priecestia v Martine sú najhoršie ...

Čo pamätlivejší Martinčania si spomínajú, že nešťastné železničné priecestie pri žel. stanici sa malo v minulosti riešiť veľkoryso a zásadne. Príhľadé časti Bernolákovej ul. a Robotníckej ul. mali byť alebo „ponorené“ do podjazdu alebo zdvihnuté na most ponad priecestie. To sa riešilo v druhej polovici 80. rokov minulého storočia. Tak to - oba varianty - realizovali napr. v Prievdzi.

V Martine to však „zaspalo“. Nebyť súkromných investícií do bývalého areálu Tatra nábytku, Celulóžky a ďalších firiem na Kráčinách, obe ulice zamrzli v stave spred 40-50 rokov. (Až na rozšírenie vozovky pri Obch. kadémii a oprave časti chodníka.)

Preto sa logicky opakovane zaujímate o neuralgický bod komunikačného ťahu, jedného z hlavných v Martine: priecestia. Koncom septembra 2021 sme sa spýtali Železníc SR:

Kedy sa bude rekonštruovať žel. priecestie na Bernolákovej/Robotníckej a priecestie Škultétyho/Čs. armády v Martine?

Následne po rekonštrukcii žel. stanice sa mali rekonštruovať aj priecestia, ktoré sú v katastrofálnom stave. Nestalo sa. Ďalším termínom bol koniec roka 2019 - nič. Ako pokročila príprava tejto veľkej a dlhé roky odkladanej, a sľubovanej, investičnej akcie, ktorá by ukončila zahanbujúci stav priecestí v okresnom meste - keď priecestia i v malých dedinách (ale napr. aj v Martine - na okraji mestskej časti Priekopa) už majú priecestia s gumovými panelmi, ale úplne v centre Martina, na jednom

Priecestie pri žel. stanici aj s dvoma nefunkčnými vlečkami

Priecestie Škultétyho - Ul. Čs. armády, aj tu akoby zastal čas

z hlavných príjazdov do Martina zo št. cesty I/65D nie?

Pripomeňme si stanovisko ŽSR z konca septembra 2020. Mgr. Ria Feik Achbergerová, hovorkyňa Železníc SR:

„Železnice Slovenskej republiky v súčasnosti pripravujú stavbu

„KR – žel. priecestia v ŽST Martin žkm 305,230 (Robotnícka ul.) a KR – žel. priecestia v ŽST Martin, žkm 306,077 (Ul. Čs. armády)“, ktorá je v štádiu vypracovania projektovej dokumentácie.

Predpokladaný termín odovzdania projektovej dokumentácie a ná-

sledného vydania schvaľovacieho protokolu je koniec roka 2020. Zabezpečenie právoplatného stavebného povolenia je 3 mesiace po schválení projektovej dokumentácie. Projektovej dokumentácii pre Železnice Slovenskej republiky zabezpečuje na základe platnej Zmluvy o dielo č. 2642/2018/5400/067 (zo dňa 18.05.2018) spoločnosť EP Projekt, s.r.o., Košice.

Po ukončení prípravy, bude nasledovať proces výberu zhotoviteľa stavby a následne samotná realizácia stavby. Radi by sme pripomenuli, že investície do železničnej infraštruktúry sú závislé od disponibilných prostriedkov ŽSR.

Začiatkom tohto roka sme požiadali o aktualizáciu informácií. Mgr. Ria Feik Achbergerová, hovorkyňa Železníc SR, nám poskytla nasledovné stanovisko:

„Pri rekonštrukcii železničného priecestia v žkm 305,230 (Robotnícka ul.) a žkm 306,077 (Ul. Čs. armády) žel. trate Zvolen – Vrútky bola 13. januára 2022 odovzdaná na Oblastné riaditeľstvo Žilina vypracovaná projektovej dokumentácia, na základe ktorej bude spracované investičné zadanie na realizáciu stavby. Momentálne prebieha tvorba investičného zadania, ktoré bude podkladom pre výber projektanta a zhotoviteľa – až potom sa následne určí cena diela. Rovnako sa nevieme preto vyjadriť ani k termínu zhotovenia.

Pri realizácii priecestia sa počíta s variantom, že medzi priecestiami bude gumová výplň STRAIL a ostatná plocha mimo priecestia bude asfaltová.“

Autor a foto: M. Beňadik

VILLA CENTRUM

650€
mesiac

☎ 0949 012 341
✉ sprava@villacentrum.sk
🌐 www.villacentrum.sk

- ✓ Prenájom na komplet zariadený apartmán s wifi
- ✓ TV so 75" obrazovkou, kuchyňa, WC a kúpeľňa s rohovou vaňou
- ✓ Parkovanie pre jedno auto priamo pri dome

Florbaloví bratia – konštruktívny ťahúň a pracant na ihrisku

Juraj Kubička (vpravo) ešte nepovedal vo florbale posledné slovo. Foto: archív

V turčianskom regióne nie je veľa športovcov, ktorí pôsobia v najvyššej slovenskej súťaži. Medzi nich patria súrodenci Juraj a Ondrej Kubičkovi, ktorí hrajú slovenskú florbalovú extraligu.

Staršieho Juraja aj o 15 mesiacov mladšieho Ondreja viedol k športu otec Dušan. Chlapci si postupne hľadali športové odvetvie, ktoré by ich naplňovalo. Na základnej škole začali obaja navštevovať florbalový krúžok, ktorý viedol učiteľ Milan Chochula. Pod jeho vedením robili chlapci prvé florbalové kroky a postupne reprezentovali „Bemoláčku“ v okresnom, krajskom aj celoslovenskom kole.

JURAJ

„Áno toto boli moje začiatky so súťažným florbalom. Pravidelne sme hrali v okresnom kole. Najďalej sme to dotiahli do celoslovenského kola, ale tam nám medaila ušla a skončili sme štvrtí,“ povedal pre MN Juraj Kubička. Ten sa potom vydal po stopách svojho staršieho spolužiaka i kamaráta Damiána Jurčika a začal obliekať dres FBK Turany. Po sezóne prestúpil do tímu Grasshoppers Žilina. J. Kubička: „Opäť som nasledoval Damiána, ktorý tu už hral. Chcel som sa posunúť vyššie a v tomto klube boli na to vhodné podmienky. Kvalitní tréneri Roman Radil, Martin Vénery, výborné zázemie a najmä dobrá partia chalanov.“ Aj preto zbieral s Kobylkami medaily (štyri zlaté a jedna strie-

borná) ako na bežiacom páse, čo však nebolo jednoduché. Za úspechmi sa skrývalo množstvo driny a odriekania. S florbalom žila celá rodina.

To, že je šport rehoľa, to si Juraj Kubička uvedomoval. Pre MN poznamenal: „Florbalu som obetoval všetko. Cez týždeň som cestoval do Žiliny na tréningy, počas víkendov na zápasy. Nič iné ako školu a florbal som nepoznal. Mal som pred sebou veľký cieľ – reprezentovať Slovensko a zúčastniť sa na majstrovstvách sveta.“ To sa mu podarilo, lebo v máji 2017 si zahral v kategórii U19 na majstrovstvách sveta vo švédskom Växjö.

Konštruktívny útočník so šikovnými rukami a precíznou technikou, hrajúci väčšinou na poste centra, si teda splnil detský sen. Tešil sa na to, ako sa presadí aj medzi mužmi Kobyliek. Lenže spolu so svojimi rovesníkmi a tiež talentovanými juniormi prišiel do tímu, kde nefungovala chémia. Starší hráči nerešpektovali mladších, atmosféra v tíme hustla a Grasshoppers vypadol z extraligy. Juro chcel so svojimi kamarátmi odísť, ale klub ho nikam nepustil. A tak rok nikde nehral, aby sa mu zrušila registrácia. Azyl našiel v Čadci, kde spolu so svojim spoluhráčom Lukášom Imrišíkom začali hrať. V tejto sezóne sa tímu Devils Čadca aj za prispenia Juraja darí. „Okrem toho, že tam hrám, riešim tréningy a pomáham aj s organizáciou klubu. Nastupujem aj za AS Trenčín v extralige, kde som na striedavom štarte. Je to náročné na cestovanie aj na čas. Po sezóne si musím premyslieť, ako ďalej. Čadca bojuje o postup

do extraligy, záujem má aj extraligový AS Trenčín,“ dodal J. Kubička.

ONDREJ

Ondrej nasledoval brata Juraja. Aj on rozvíjal začiatky florbalovej abecedy získané na základnej škole v Turanoch. A prečo práve v Turanoch? „V Martine vtedy nebol florbalový klub, preto som hral za Turany,“ vysvetlil pre MN O. Kubička, ktorý neskôr rovnako prestúpil do Žiliny. V tíme Grasshoppers odohral sezóny v mládežníckych kategóriách. Aj on neúnavne cestoval po škole na tréningy do Žiliny a počas víkendov hral zápasy. Ofenzívny univerzál je sice iný typ hráča ako jeho starší brat, ale dokázal sa svojou vôľou, trpezlivosťou a odhodlaním prepracovať do extraligového kádra Žiliny. „Najskôr som začal hrať v 1. lige, kam vtedy klub spadol. Bol som vďačný za príležitosť, ktorú som dostal pri návrate klubu do extraligy,“ doplnil Ondrej, ktorý momentálne nastupuje v základnej zostave mladého mužstva Kobyliek. Tie sú príjemným prevrpením aktuálnej sezóny. „Chcem pravidelne hrať. Viem, že som iný typ florbalistu ako Juro. On je konštruktívny ťahúň, ja som zase pracant na ihrisku,“ porovnal Ondrej, ktorý sa stotožnil so svojou úlohou v tíme. Každý tréner ocení takúto typológiu hráča. Na jeho konto nepribúda množstvo gólov a bodov, ale v zápase odvedie veľa poctivej práce. „Radi by sme sa udržali v top štvorke a v play-off sa pokúsime prevrpať,“ prezradil O. Kubička ambície Kobyliek.

SÚPERI

Obaja bratia Kubičkovi účinkujú už niekoľko sezón aj v Turčianskej florbalovej lige. V nultom ročníku dokonca nastúpili v zápasoch aj so svojim otcom Dušanom za Martinské medvede. Aktuálne hráva Juraj v Bemoláčiku a Ondrej za Immortals. „TFL urobila od svojho vzniku v roku 2014 veľký kvalitatívny skok. Väčšina tímov hrá organizovane, hráči sa florbalovo posúvajú. Súťaž má vysokú kvalitu, ku ktorej prispievajú aj kvalitní rozhodcovia,“ glosoval Ondrej, ktorý neváha na seba prevziať aj úlohu arbitra. Keby ako rozhodca mohol niečo zmeniť v pravidlách, tak by zrušil alebo upravil pravidlo o nedovolennej hre na zemi. „Ťažko sa to posudzuje a brániaci hráči sa často v zápale boja dopustia tohto priestupku.“

Kto zo špičkových florbalistov na Slovenska a vo svete upútal bratské florbalové duo? „V extralige je to Juraj Matejka, na celoslovenskej úrovni Michal Dudovič a v zahraničí sú skvelými florbalistami Marek Beneš, Filip Langer alebo Tobias Gustafsson,“ vymenoval Ondrej, ktorého doplnil Juraj: „Súhlasím, s bratom, ešte by som k nim doplnil Emila Johanssona.“ Obaja chlapci momentálne nastupujú proti sebe ako súper v extralige aj v Turčianskej florbalovej lige. Tam aj pod dozorom svojho otca Dušana, ktorý je rozhodcom s extraligovými skúsenosťami. Azda sa raz ich cesty spoja a vedno spolu na ihrisku nastúpia. Tak ako spolu florbalovo vyrastali.

Autor: (mil)

Aj Ondrej Kubička (vpravo) našiel v tomto športe uplatnenie. Foto: archív

„Boxoval som aj so zlomeným nosom a fraktúrou kľúčnej kosti“

Michal Franek vo svojej klubovni. Foto: ICh

Bývalý juniorský majster sveta a dvojnásobný vicemajster Európy v mužskej kategórii Michal Franek (nar. 18. januára 1967) je boxerskou legendou. Momentálne žije v Martine a na živobytie si zarába podnikateľskou činnosťou. Okrem toho ako tréner odovzdáva svoje skúsenosti deťom, ktoré chcú boxovať. MN ho navštívili v jeho klubovni na Ľadovni a z nášho rozhovoru vznikla táto abeceda.

A – **AKO:** „Ako dieťa som si vyskúšal viaceré športy, mal som dobrý všestranný základ. S boxom som začal ako 12-ročný. Samozrejme, že ma motivoval veľký úspech môjho o sedem rokov staršieho brata Jana, bronzového olympionika z Moskvy. Veľmi mi pomohol môj ďalší brat Miro, ktorý pracoval v ZTS. On ma v roku 1979 zavolať na tréning do Martina, kde mali dobre fungujúci oddiel v boxe. A tento šport ma hneď chytil za srdce. Mojm prvým trénerom bol Ján Barla.“

B – **BOX:** „Nebolo to pre mňa jednoduché. Rodičia ani súrodenci nemali čas chodiť so mnou na tréningy, musel som si s cestovaním poradiť sám. Z Gbelian, kde sme bývali, som išiel peši alebo behom na železničnú stanicu do Varína, odtiaľ vlakom do Vrútok, a potom autobusom MHD na Podháň. No a po tréningu v športovej hale

som celú túto náročnú cestovateľskú tortúru absolvoval znovu, len v opačnom garde. Domov som prichádzal neskoro večer (keď spoje meškali, niekedy aj o polnoci) a unavený ako kôň. Samozrejme, že som okamžite padol ako podťaťý do postele. Hoci bolo zložité zladit školské povinnosti so športom, nejako som to napokon zvládol. Po skončení základnej školy som ako 14-ročný nastúpil do strojárskoho učilišťa (odbor obrábачkov) v Dubnici n. V., kde ma zobrali do strediska vrcholového športu.“

C – **CIEĽ:** „Mojím cieľom bolo zúčastniť sa na OH, čo sa mi splnilo (na olympiáde som štartoval dvakrát). Ďalšia moja ambícia, t. j. pokúsiť sa pod piatimi kruhmi ukoristiť nejaký cenný kov, však zostala nenaplnená. Aspoň, že som si to vynahradiť na iných významných podujatiach. V roku 1985 mi parádne vyšiel juniorský svetový šampionát (Bukurešť), kde som získal zlato. V príprave na tento môj vrchol sezóny mi veľmi pomohol brat Ján, ktorý bol vtedy stále ešte veľká hviezda. Lepšieho sparring partnera som si nemohol želať. Keď sme proti sebe na tréningu začali boxovať, všetci v hale s úžasom na to pozerali.“

D – **DOMOV:** „Domov som mal v Gbelanoch, kde nám otec dal tvrdú spartánsku výchovu. Mám sedem súrodencov,

štyroch bratov a tri sestry, pričom najstaršia sestra má odo mňa o 20 rokov viac. Pravidelne sa stretávame. Nikdy nezabudneme zapáliť sviečky svojim rodičom na cintoríne a potom sa v pokoji porozprávame, napríklad na posedení pri guláši. Ďalší domov som našiel v Dubnici n. V., kde som sa mohol naplno venovať boxu. Rád spomínam na svojho druhého trénera, bývalého olympionika Horymíra Netuku. Vďaka nemu som počas piatich rokov našej spolupráce urobil veľký výkonnostný progres. On bol aj pri mojom zlatom zápise na JMS. Terajší domov mám v Martine. Tu som našiel svoju súčasnú manželku Zuzku, s ktorou máme dcéru Michaelu. Mimochodom, narodila sa z lásky a presne na Valentína, bude mať 25 rokov. Aj ona si vyskúšala box, ale pre ženy je to tvrdý šport. Vystudovala vysokú školu a v súčasnosti pomáha svojej mame v obchode.“

E – **EMÓCIE:** „Pustiť sa hneď neuvážene do boja od úvodného gongu je kontraproduktívne. V zápase je výhodnejšie držať emócie na uzde, nenechať sa súperom vyprovokovať k nerozvážnym krokom a nepripraveným útokom. Určite nevstupovať do ringu s horúcou hlavou. Treba vedieť čítať súpera, byť trpezlivý, vyčkávať na svoju šancu (na chybu protivníka) a svojou taktikou i premyslenou aktivitou ho dostať tam, kam chcete. A udrieť v správnu chvíľu na slabé miesto súpera.“

G – **GEJZÍR:** „Keď ma vyhlásili za juniorského majstra sveta v Bukurešti, bol to fantastický pocit. Už predtým som síce získal striebro na majstrovstvách Európy juniorov (Tampere), čo bolo tiež skvelé, medaila ma potešila, ale trpkosť finálovej prehry ten dojem z turnaja trochu pokazila. V Rumunsku to bolo lepšie, zvíťazil som vo všetkých piatich dueloch, vrátane toho posledného s ruským vyzývateľom, navyše v silnej konkurencii. Napriek tomu, že som bol celý dobitý, doráňaný, fialový a na oslavu som v tej chvíli nemal ani pomyslenie, pri srdci ma hrialo to, že som najlepší na svete. Chvíľu trvalo, kým som si naplno uvedomil to, čo som dokázal. Až potom prepukol v mojom vnútri skutočný gejzír radosti.“

H – **HRY:** „Premiéru na najväčšom športovom festivale na svete som mal v Soule. Nebol to šťastný debut. Na OH 1988 som síce prvého súpera z Pobrežia Slonoviny zdolal, ale do ďalšieho kola mi vyžrebovali jedného z favoritov na zlatú medailu. Dopadlo to podľa papierových predpokladov. Roy Jones Jr. bol nad moje sily. A tento Američan to potom dotiahol až do finále (obsadil celkové 2. miesto). Štartoval som v hmotnostnej kategórii do 71 kg. Len tak-tak som sa zmesil do limitu. Pred vážením som musel ešte niečo vybehať a vypotiť. Keby som to nezvládol, prehral by som v úvodnom kole bez boja, čím by som si, ako sa hovorí, ušil z hanby kabát. Vlastne, na hmotnosť som si už dlhšie dával pozor: Pol roka som nejedol chlieb a v Dukle Olomouc, kde som si plnil základnú vojenskú službu, mi prispôbili stravu (jedol som veľa mäsa a zeleniny). Ruže mi nekvitli ani na OH v Barcelone (1992), na ktorých som sa predstavil vo vyššej hmotnostnej kategórii (do 75 kg). Napriek tomu, že som na OH nebol úspešnejší, boxovať na nich bolo pre mňa nezabudnuteľným zážitkom.“

I – **IDEÁLNY BOXER:** „K ideálu sa počas mojej aktívnej činnosti blížil Kubánc Angel Espinoza, z ktorého mal rešpekt aj vynikajúci Henry Maske (NDR). Z domácich borcov spomeniem Jaroslava Ligoša z Ústí nad Labem, ktorý však nemožno žužtkovať svoj potenciál. Žiaľ, Jarda tragicky zahynul na sústredení v Prostějove (bola to príprava na ME). Zo súčasných pästiarov nepreferujem nikoho. Možno aj preto, že teraz sú, podľa mňa, súboje v ringu surovejšie, chyba mi tam to hranie z našej éry, k čomu som ja ako technický typ boxera inklinoval. Napriek tejto výhrade zostávam verný nášmu klasickému olympijskému boxu, ktorý sa mi pozdáva oveľa viac ako MMA. Súboje gladiátorov v kletke ma vôbec nenadchnúajú a neoslovil ma ani thajský box či kickbox.“

J – **JÁN:** „Bratovi sa box zapáčil už v detskom veku, keď videl jeden film s Michalom Dočolomanským. Ešte viac ho tento šport zaujal v roku 1976

Pamiatka na juniorský triumf. Foto: archív

pri sledovaní televíznych prenosov z OH v Montreale. O štyri roky neskôr dosiahol životný úspech. Na olympiáde v Moskve si po víťazstvách nad Talianom, Bulharom, Zambijčanom zabezpečil nielen postup do semifinále, v ktorom však podľahol neskoršiemu víťazovi celého olympijského turnaja Kubáncovi Armandovi Martínezovi. Ale aj bronz (kategória do 71 kg) bol cenný, bola to po dlhých rokoch pôsta ďalšia olympijská medaila v boxe pre Československo. Hoci kvalitní americkí pástieri pre bojkot neštartovali, amatérska veľmoc v boxe Kuba poslala do ruskej metropoly svojich športovcov. Mimochodom, výsledok môjho brata na olympiáde doteraz nikto zo slovenských boxerov neprekonal. Možno by mal šancu na úspech aj na OH 1984 (Los Angeles), nebyť bojkotu socialistického bloku. Namiesto toho si domov doviezol bronzovú medailu z Družby (dejiskom boxerských súbojov bola Kuba), ktorá bola pre Československo a ďalšie krajiny náhradou za neúčast' na olympiáde. Je mi ľúto, že už dlhšie obdobie sa jeho súkromný život neuberá správnym smerom. Snažím sa mu pomáhať, ale on každú pomoc odmieta (využíva služby charity v Žiline).“

K – KNOKAUT: „Nikto z protivníkov mi neuštedril K. O., akurát raz som prehral so skvelým Espinozom pred limitom, len päť sekúnd pred koncom zápasu. Na druhej strane, ja som päťkrát súperom zasadil taký zničujúci úder, že neboli schopní pokračovať v dueli.“

M – MICHAL: „Z prvého manželstva mám syna, ktorý sa takisto volá ako ja Michal, má 35 rokov a žije v Dubnici n. V. Škoda, že zdravotné problémy

mu nedovolili aktívne pokračovať v boxe, v ktorom sa dostal až do reprezentácie. So synom som v kontakte, navštevujeme sa. Radosť mi robí šesťročný vmuk Miško. Zakladateľ dynastie MF je môj otec, ktorý sa tiež volal Michal.“

N – NOS: „Nos som mal zlomený asi päťkrát. Dokonca som jeden zápas vo Fínsku odboxoval aj s týmto zranením. Americký protivník ma vtedy naháňal po ringu, stále sa chcel „biť“, ja som mu uhýbal, čo ho dosť švalo, ale inak to nešlo, lebo ten duel som dokončil len s veľkým sebazaprením. Keď ma trafil do nosa, ukrutne to zaboľelo, mal som pred očami hviezdičky a tiekli mi slzy. Iný príbeh sa stal na mojich posledných ME, na ktorých mi bulharský protivník hlavou v 1. kole zlomil kľúčnu kosť. No napriek tomuto zdravotnému hendikepu som ho porazil. A nielen jeho, moja víťazná jazda turnajom sa skončila až vo finále.“

O – ODMENY: „Za socializmu sme boli všetci amatéri, odmeňovali nás podľa určitého kritéria, na základe výsledkov a umiestnení. Za titul juniorského majstra sveta som dostal 5000 korún, čo bola na tú dobu slušná prémie. Ako mladému športovcovi sa mi nežilo zle, mohol som si dovoliť kúpiť veci (aj tie zo Západu), ktoré boli pre mojich vrstovníkov podpultové, resp. nedostupné. No zažil som aj to, keď mi zloději počas môjho pobytu na JME vo Fínsku vykradli izbu a spôsobili škodu za 50 000 korún. Postupne som si do konca svojej amatérskej kariéry, ktorú som završil na OH 1992, nejaké financie ešte vyboxoval. Po olympiáde som dostal ponuku ísť boxovať do profi ringu, ako profesionál by som si vedel zarobiť tučnejší obnos peňazí, ale na túto cestu som nenastúpil a začal som podnikat.“

P – PODNIKANIE: „Podnikám už 27 rokov. Na chlieb si zarábam maliarskymi a natieračskými prácami. Baví ma to, ale žiť sa týmto remeslom je z roka na rok ťažšie. Niekedy je to lepšie, inokedy naopak, ale mal som aj veľké zákazky ako obchodné domy Tulip či Europa. Všetko si robím sám, nemám žiadneho zamestnanca.“

R – RING: „Nevyhovoval mi ring, aký mali v Rusku. Na rozdiel od tých našich, kde bola podlaha z filcu a na nej plachta, oni používali mäkkší gumový povrch. Na to som si veru nevedel zvyknúť. Spomínam si, ako som mal na turnaji spriateľených armád na tej ruskej zelenej žinienke „umelé nohy“. Nečudo, že na dobrý výsledok som mohol zabudnúť, lebo len rukami sa to zachrániť nedalo.“

S – SLÁVA: „Keď získate v takom mladom veku juniorské svetové zlato, je prirodzené, že vám sláva trochu stúpne do hlavy, ale nič dramatického sa nedialo. Popularitu som vnímal len okrajovo a nemala negatívny vplyv na môj výkonnostný rast. Vedel som, čo si môžem dovoliť. Keď sa kamaráti vybrali na diskotéku, ja som sedel doma, lebo ma na ďalší deň čakali športové povinnosti. Ísť som si za tým, čo chcem dosiahnuť, a tomu sa podriadil všetko. V tomto smere som bol zodpovedný.“

T – TRÉNER: „Trénerstvo beriem ako svoje hobby. Pre túto svoju záľubu som si založil vlastný oddiel, ktorý sa volá Box Club Michal Franek. Počet členov nie je stály, mení sa to, ale sú to najmä chlapi v žiackom veku. Trénujeme dvakrát týždenne v telocvični ZŠ na Ul. Jozefa Kronera v Martine. Ďakujem riaditeľke tejto školy za to, že nám vychádza v ústrety. Tento koniček ma naplňa o to viac, ak mladí adepti tohto športu, ktorým rád odovzdávam svoje skúsenosti, napredujú a dosahujú dobré výsledky. Už som vychoval aj majstrov Slovenska, čo ma teší. Na druhej strane, ak niekto nemá ani len snahu, tak mu poradím, nech to radšej zabali a netrúpi sa.“

Ú – ÚSPECHY: „Ako som už uviedol, v mládežníckych kategóriách som si vybojoval zlato na JMS v Bukurešti (1985) a striebro na JME v Tampere (1984).“

Dvakrát som sa stal vicemajstrom Európy v mužskej kategórii, najskôr v Aténach (1989) a potom v Góteborgu (1991). Za úspech považujem aj to, že som sa dvakrát kvalifikoval na olympijský turnaj. Škoda, že ani v Soule (stále ma trochu štyne ten nepriaznivý žreb, lebo vtedy som sa fakt cítil na medailu), ani v Barcelone som nedosiahol lepší výsledok. Samozrejme, že si vážim aj tituly majstra Československa.“

V – VOENÝ ČAS: „Vo svojom voľne chodím na boxerské tréningy a venujem sa svojim zverencom. Rád si zahrám futbal, pozriem si nejaký film v televízii a vždy si nájdem čas aj na rodinu. S manželkou veľmi radi chodíme na procedúry do originálnych pivných kúpeľov v pivovare v Rožňove pod Radhoštem. Je to vynikajúci relax.“

Z – ZDRAVIE: „Zdravotne som na tom, našťastie, v poriadku. Inak, zaujímavé je, že najťažšie zranenie som si nespôsobil v ringu, ale na ceste. V roku 1990 písali v novinách, že čs. reprezentant v boxe, unavený po tréningu, havaroval. Bolo to na moje meniny. Autonehodu som mal v Sklabini. Je to len blbá náhoda, ale nabíral som do brány rodinného domu jedného rozhodcu v boxe. Po náraze som stratil vedomie. Keby mi hneď nezavolali sanitku a neposkytli prvú pomoc, ktovie, ako by som dopadol. Odnieslo si to rameno a kľúčna kosť, ktorá mi trčala do krku. Odvtedy si dávam na cestách väčší pozor a ďalšia takáto neprijemnosť sa mi už nestala.“

Autor: Ľubomír Chochula

Otec s dcérou Michaelou. Foto: archív

„Nadchnúť deti pre hokej, rozvíjať ich hravosť a súťaživosť“

Mládežnícky tréner MHA Martin F. Mrukvia ml. Foto: Ich

František Mrukvia ml. (48 rokov) kráča v otcových šľapajach. Najskôr hrával hokej a po skončení aktívnej činnosti sa pred viac ako 25 rokmi vydal na trénerskú dráhu. V aktuálnej sezóne má na starosti mladších žiakov (5. a 6. ročník) MHA Martin.

Práca s deťmi nie je pre každého. Mládežnícky tréner by mal byť zároveň psychológom a vychovávateľom, mať citlivý prístup k hráčom, aj vzhľadom na ich povahové vlastnosti. Mal by pomáhať svojim zverencom, aby športovo rástli a rozvíjali sa vo všetkých smeroch.

F. Mrukvia ml. to dokáže veľmi dobre, na túto prácu má osobnostné predpoklady, cit, schopnosti, ktoré sú podporené skúsenosťami a vzdelaním. Ako vyštudovaný pedagóg učí telesnú výchovu na ZŠ Podhájska v Martine (práve na tejto škole pôsobia hokejové triedy), pričom je aj držiteľom najvyššej trénerskej licencie v hokeji. S trénerstvom začína od piky.

MENTOR

„S tréňovaním som začal už počas štúdií na Pedagogickej fakulte UMB v B. Bystrici. To, že to prvý rok (ako asistent trénera martinskej prípravky) bolo zadarmo, nakoľko som ešte nevlasnil žiadnu trénerskú licenciu, mi v konečnom dôsledku až tak neprekážalo, lebo som sa chcel učiť a v tejto činnosti napredovať. Trénerstvo ma bavilo od samého začiatku,“ začal pre MN hovoriť F. Mrukvia ml.

Postupom času sa zdokonaľoval v teórii (na FTVŠ UK v Bratislave získal ako tréner najvyššie odborné vzdelanie), ale aj po praktickej stránke, keď zbieral skúsenosti od skúsenejších kolegov. „Pracovať s trénerskou legendou martinského mládežníckeho hokeja Ladislavom Jesenským, ktorý bol jedným z mojich mentorov, bola pre mňa obrovská pocta. Veľa som sa naučil aj od ďalších trénerov – Jaroslava Markoviča, Pavla Šimku, Jána Galamboša, Ladislava Spišiaka. Samozrejme, veľmi mi dalo tréňovanie s mojim otcom, ktorý bol na mňa dosť prísny, ale to mi vlastne pomohlo. Môjmu otcovi naozaj vďačím za veľa. Najväčšie skúsenosti som získal práve od neho. Ďakujem mu za všetko,“ pokračuje pre MN F. Mrukvia ml. On je teraz v pozícii, keď odovzdáva skúsenosti a radí mladším. V aktuálnej sezóne sa ako hlavný tréner venuje piatakom a šiestakom, kde mu asistenta robí Andrej Jurášek.

F. Mrukvia ml. konštatuje: „Ad'a poznám veľmi dobre, spolu s otcom sme boli na začiatku jeho hokejovej kariéry, keď sme ho vďaka jeho pohybovým schopnostiam objavili na základnej škole a priviedli k tomuto športu. Aktívnu činnosť ukončil vlani vo veku 28 rokov, ale pri hokeji zostal a chce byť trénerom. S našou terajšou spolupracou som spokojný. Je snaživý, vie, čo chce dosiahnuť a ide si za svojím cieľom. Som rád, že sa rozhodol pre štúdium na vysokej škole. Uvidíme, ako sa bude ďalej prejavovať. Je to na ňom. Držím mu palce.“

„Doba ide dopredu. Aj preto sa stále vzdelávam a spolupracujem s odborníkmi v danej oblasti.“

ODBORNOSŤ

F. Mrukvia ml. sa pri svojej práci snaží detailne poznať každého jednotlivca, aké má povahové vlastnosti, či je choleric, sangvinik, melanchoлик, k čomu využíva aj numerológiu a astrológiu.

„Môj otec začal s tým dávno predtým ako ja a aj teraz mi s tým pomáha hlavne on. Vďaka nemu môžem vyhodnocovať povahy chlapcov. Je to dôležité, lebo napr. citlivejšie dieťa

psychicky horšie znáša, ak na neho zvýši hlas tréner, alebo na neho kričí z tribúny jeho otec, čo sa negatívne podpíše na jeho sebavedomí. V kabíne však mám aj takých chlapcov, ktorých treba skôr vyburcovať, zobudiť, aby sa prebrali a využili svoj potenciál,“ rozvíja svoje myšlienky F. Mrukvia ml., ktorý naďalej na sebe pracuje. Sleduje moderné vývojové trendy v hokeji, číta odbornú literatúru (aktuálne má rozčítané dve knihy, jednu o zdravej výžive, druhú o psychológii) a čerpá nové poznatky aj zo seminárov, kurzov či osobných stretnutí s expertmi v tejto brandži. Nedávno získal certifikát v oblasti mentálneho koučingu.

„Doba ide dopredu. Aj preto sa stále vzdelávam. Nehrám sa na majstra sveta, viem, že nemám patent na rozum, ani na pravdu, preto veci konzultujem s najväčšími odborníkmi v danej oblasti. Napr. spolupracujem s Igorom Tóthom (vysokoškolský pedagóg na FTVŠ UK a hokejový tréner – pozn. red.), ale veľmi si vážim aj spoluprácu s viacnásobným majstrom sveta a Európy vo fitness Michalom Barbierom. Ide mi o to, aby som deti nadchol pre šport, pre hokej, rozvíjal ich hravosť a súťaživosť. Baví ma práca so žiackou kategóriou, kde sú určité vekové záležitosti, ktoré musím dodržiavať. S piatakmi je potrebné viac tréňovať obratnosť, pri šiestakoch začínajú prevládať cvičenia na rýchlosť. No a z hľadiska rozvoja mentálnej stránky, tvorivosti i kreativity je dôležité robiť s nimi veľa hier. Čiže len dril nestačí. Čo sa týka zápasov, dúfam, že pandemická situácia sa zlepší a chalani znovu

budú môcť pravidelne hrať. Hoci v tejto kategórii, pochopiteľne, nejde primárne o výsledky, bez konfrontácie so súpermi by sa neposúvali dopredu. Inak, na tejto kategórii až tak nevidieť výpadok kvôli pandémie. Aj preto, že nám veľmi pomohla dostavba druhej hokejovej haly, ktorá začala fungovať vlani v lete, čím sa tréningové možnosti v Martine zlepšili,“ objasňuje F. Mrukvia ml.

„Martinský hokej má perspektívu. MHA ako organizácia funguje na veľmi dobrej úrovni.“

PERSPEKTÍVA

Problémom však je, že v súčasnosti majú deti veľa lákadiel, na rozdiel od minulosti, keď neboli počítače, tablety, mobily a neexistoval ani internet. Aká je budúcnosť martinského hokeja?

„V porovnaní s obdobím, keď sme spolu s otcom našli Riša Pánika i ďalších, je teraz menej talentov a je potrebné s deťmi viac pracovať. No máme aj šikovných mladých hokejistov. Martinský hokej má perspektívu. MHA ako organizácia funguje na veľmi dobrej úrovni, veľkým prínosom je druhá tréningová hala a ďalším plusom bude, keď sa podari realizovať projekt SZLH na podporu korčuľovania detí (v súčasnosti so základnými školami),“ dodáva pre MN tréner mladších žiakov MHA Martin František Mrukvia ml.

Autor: Ľubomír Chochula

F. Mrukvia ml. získal najviac skúseností od svojho otca (vpravo). Foto: Igor Píž

Martinský 4lístok zaujal hneď od začiatku

Úspešné absolventky 4-lístka v spoločnosti Martina Kalnického. Foto: vl

Chcete urobiť niečo pre svoje zdravie a radi by ste prešli na aktívnejší životný štýl? Váhate, akú formu zvolit'? Potrebujete motiváciu? Skúste sa zapojiť do Martinského 4lístka!

Ak absolvujete štyri vybrané obľúbené turčianske kopce a na každom

navštívite jednu chatu (Martinské hole – chata Čučoriedka, chata Javorina, stará chata), Magura – chata na Kľačianskej Magure, Chleb – chata pod Chlebom, Borišov – chata pod Borišovom) a necháte si na chate opečiatkovať hrací 4lístok (sú k dispozícii na chatách a tiež v Penzióne Ľadoveň) ešte v prie-

behu zimy, dostanete zelené tričko s logom akcie. Po odovzdaní kompletne opečiatkovaného hracieho 4lístka si v Penzióne Ľadoveň vyzdvihniete tričko.

Aktualitou je (z dôvodu, že záujem je väčší, ako pôvodne organizátori plánovali), že tričko získate aj vtedy, ak urobíte fotky zo všetkých štyroch chát a pošlete ich do správy na FB Martinský 4lístok.

Okrem toho si úspešní účastníci akcie môžu uplatniť 20-percentnú zľavu na požičovanie športového výstroja v požičovniach Fatra ski, za čo tejto spoločnosti patrí vďaka. Akcia Martinský 4lístok vznikla pod záštitou Martina Kalnického ako myšlienka a aktivita na podporu miestneho cestovného ruchu a zdravého životného štýlu.

„Podporujem každý dobrý nápad a iniciatívu na podporu zdravia a turizmu. Chceli sme Martinčanom v úvode nového roka, keď

si dávame rôzne predsavzatia, ponúknuť možnosť urobiť niečo pre svoje zdravie, motivovať ich k fyzickej aktivite v lone krásnej turčianskej prírody, čo blahodarne pôsobí aj na psychiku. A popri tom sa aj zabaviť. Som veľmi rád, že táto naša iniciatíva zaujala hneď od začiatku, ako sme na sociálnych sieťach spustili výzvu. Tlačíme už tretiu stovku hracích kartičiek. Gratulujeme všetkým, ktorí zvládli podmienky výzvy (úplne prvým absolventom kompletného Martinského 4lístka sa stal Lubo Vrben-ský – pozn. red.) a dostali zelené tričko. Ďalšie čakajú na vás,“ povedal pre MN iniciátor akcie M. Kalnický.

Organizátori pripravujú aj Martinský ultra 4lístok pre fyzicky zdatnejších jedincov. Novinkou oproti tomu klasickému je, že na získanie špeciálneho darčeka je potrebné zvládnuť štyri kopce za dva dni.

Kto ešte posilní „rytierov“?

Mužstvo HK Martin sa pod vedením trénerskej dvojice Daniel Babka a Ján Tabaček po prekonaní náročného obdobia v úvode sezóny vrátilo na tú správnu trajektóriu.

V tíme pôsobia traja legionári. Veľkým prínosom je fínsky forward Riku Petteri Tiainen (zatiaľ s 28 bodmi druhý v produktivite „rytierov“ za Matejom Dírerom a so 16 gólmi najlepší strelec tímu), ktorý aj povahovo veľmi dobre zapadol do kabíny. Okrem neho majú cudzie občianstvo aj ďalší útočník z krajiny tisícich jazier Atte Oliver Huhtela a český obranca Marek Charvát. Keďže každý účastník SHL môže disponovať štyrmi cudzincami (ale netýka sa to brankárskeho remesla), otázkou zostáva, či do Turca príde ešte nejaká posila zo zahraničia.

DOPLNENIE KÁDRA

„Nejdeme robiť veľké zmeny, nechceme pokaziť priaznivú atmosféru v mužstve, z ktorého ide pozitívna energia. Chalani sa naštartovali, vytvorili súdržnú partiu a aj vďaka tomu neraz dokázali v ťažkých zápasoch otočiť skóre

v náš prospech. Máme z toho dobrý pocit, veríme hráčom i trénerom, ale takisto vieme, že pred blížiacim sa play-off potrebujeme získať kvalitného obrancu. Nebránime sa tomu, keby to bol aj legionár. Nechceme ísť cestou angažovania nejakého vyslúžilca s úspešnou minulosťou (vlani sa nám to neosvedčilo), teraz skôr vyhladávame také typy hráčov (dravých, bojovných, ktorí za každých okolností dajú do hry celé srdce), aké si play-off vyžaduje. Okrem „beka“ by sme privítali aj ďalšieho gólmána, lebo brankársky post je v play-off kľúčový. S výkonnosťou našej jednotky Vladimírom Glosárom sme spokojní. Dvojkou je Pavol Maťovčík, ktorý má ako 19-ročný sľubný potenciál. Tretieho muža v maske však potrebujeme, lebo vstúpiť do play-off s dvoma ochrancami svätynie by bolo riziko. Ved', čo keby sa jeden z nich zranil, ochorel, alebo mal výpadok formy? Takže pracujeme na vhodnom doplnení kádra tak, aby sme záver sezóny zvládli čo najlepšie. Verím, že do uzávierky (15. február) sa nám to podarí zrealizovať,“ povedal pre MN riaditeľ HK Martin Milan Murček.

NÁVRATY A ODCHOD

Martinské mužstvo je trochu inak zložené ako na začiatku sezóny. Je v ňom aj jeden z ofenzívnych ťahúňov Miloš Fafrák. „Sme radi, že sa rozhodol pre návrat domov. Nakoniec sme ho vykúpili zo zmluvy (B. Bystrica) a podpísali sme s ním kontrakt na dva roky. Naspäť doma je aj kridelník Tomáš Nauš. Tomu sme v novembri schválili hostovanie v Prešove, aby v najvyššej súťaži nabil na extraligové skúsenosti. Extraligu si v tejto sezóne, ale formou striedavého štartu, zahral za L. Mikuláš aj môj syn Michal (center), ktorý už bude na kľúčovú fázu súťaže k dispozícii len nám,“ objasnil direktor „rytierov“.

Z martinskej kabíny sa však na určité obdobie vytráti ďalší odchovanec a účastník MS „20“ spred dvoch rokov Adam Paulíny. „Adam je stále našim hokejistom, tiež ho máme podpísaného na dva roky, ale rozhodli sme sa, že momentálne je v našom i hráčovom záujme to, aby si vyskúšal zahraničný angažmán, po čom túžil už dlhšie. Uvoľnili sme ho na limitovaný transfer do 30. apríla 2022. Želáme si, aby mu toto jeho účinkovanie v Alpskej lige v drese Zell am See pomohlo po hokejovej stránke a dodalo mu to nový impulz do ďalšieho rozvoja. Dúfa-

me, že keď sa potom vráti do materského klubu, využije to,“ dodal M. Murček.

CIEĽ V PLAY-OFF

Posledný zápas pred karanténou prestávkou odohrali Turčania na vlastnom ľade 14. januára (výhra 3:1 nad Breznom). Bolo to prvé stretnutie, na ktoré mohli opäť prísť aj fanúšikovia. Štadióny môžu byť v rámci OP režimu zaplnené na 25 percent svojej kapacity, čo v prípade Martina znamená tisíc priaznivcov. „Divákov radi privítame aj na najbližšom domácom zápase, čo by malo byť derby so Žilinou (2. februára). Nevieme, ako sa situácia s covidom vyvinie, ale ak sa všetko v základnej časti nestihne odohrať, potom sa v praxi bude aplikovať koeficient, na základe ktorého sa administratívne účastníkom pridelia body z tých neodohratých zápasov,“ doplnil M. Murček, ktorý sa ešte vyjadril aj na tému play-off. „Veľmi náročné bude už štvrtfinále, v ktorom nebýva núdza o prekvapenia, ale ak chceme byť úspešní, musíme zvládnuť aj ďalšie kolá vyraďovacej fázy. Našou ambíciou je hrať v play-off čo najdlhšie a zísť v ňom čo najďalej.“

**Stranu pripravil:
Lubomír Chochula**

REALITY AMA, s.r.o.

PONÚKA V CENTRE MESTA NA PREDAJ

**POSLEDNÝ
1-IZBOVÝ BYT**

**POSLEDNÝ
2-IZBOVÝ BYT S TERASOU**

v kompletne zrekonštruovanom bytovom dome so 6 bytovými jednotkami.

V CENE BYTOV JE ZAHRNUTÝ:

- **NEBYTOVÝ PRIESTOR**
vhodný na podnikanie, prípadne na kanceláriu
- **PARKOVISKO**
priamo pri bytovom dome

KONTAKT: +421 949 012 341, stavbamartin@gmail.com

Aj TV?

NET aj TV, moja :)

gaya

www.gaya.sk

Silencia
kompletné pohrebné služby

Tel.: 043 - 422 4889

NON-STOP služba
0907-47 70 70

SCHIPRO SK s.r.o.
Pracovné odevy - obuv

NáradieShop
Internetový predaj náradia

Kde nájdete MESTSKÉ NOVINY?

Vzhľadom na sťažnosti a pripomienky našich čitateľov z rôznych častí Martina sme zabezpečili popri distribúcii do poštových schránok aj distribúciu prostredníctvom predajní potravín a stánkov.

MESTSKÉ NOVINY nájdete - ZDARMA - každý mesiac aj na týchto miestach:

- COOP Jednota Ľadoveň III. – Ul. N. Hejnej
- COOP Jednota Ľadoveň II. – Stavbárska ul.
- COOP Jednota Jahodníky, Jesenského ul.
- COOP Jednota Stred – Ul. A. Kmeťa (pri kine Moskva)
- COOP Jednota Košúty - Štefunkova ul.
- COOP Jednota Priekopa – Medňanského ul.
- Potraviny Dušan Sládek, Stred – Škultétyho ul. 16
- Trafika Podháj - Golianova ul.-Gorkého
- Stánok pred hl. vchodom do UNM
- Penzión Ľadoveň - Ul. D. Michaeliho

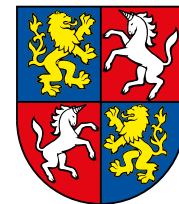
- COOP Jednota Sever - Jilemnického 45
- COOP Jednota Rumunskej armády 14

PIERCE

**CNC REZACIE
STROJE**

www.pierce.sk

Budú mať Vrútky vlastnú športovú halu?

Primátor Vrútok Branislav Zacharides: Na nový umelý trávnik môže SFZ poskytnúť dotáciu 100 tisíc eur, ale skutočné náklady budú vyššie. Foto: mv

Prelom minulého a tohto roku znamenal pre slovenské mestá a obce aj novú šancu uchádzať sa o štátne dotácie na rozvoj športovej infraštruktúry, a to vďaka dvom vyhláseným výzvam na predkladanie žiadostí o dotácie.

V hre je 32 miliónov eur, z ktorých 20 miliónov je možné získať z Fondu na podporu športu, a ďalších 12 miliónov ponúka Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR (MIRRI), a to priamo na výstavbu športových hál.

Mesto Vrútky má pripravené projektové zámery, s ktorými

sa chce uchádzať o financie z oboch zdrojov. Predloženie projektových žiadostí schválili poslanci mestského zastupiteľstva na svojom zasadnutí 25. januára tohto roka. Ako uviedol primátor mesta Branislav Zacharides, z Fondu na podporu športu by mesto chcelo prioritne získať financie na výmenu umelého trávniku na futbalovom ihrisku. Ten súčasný už Slovenský futbalový zväz (SFZ) na súde neakceptuje pre jeho kritický stav. „Na nový umelý trávnik je SFZ schopný poskytnúť dotáciu 100 tisíc eur, skutočné náklady, aj kvôli vysokej cene za likvidáciu súčasného trávniku, sú však o viac ako dve tretiny vyššie. Preto reagujeme

aj na výzvu z Fondu na podporu športu,“ dodáva primátor.

Pozemky pre športovú halu majú Vrútky vedľa Základnej školy Hany Zelinovej. Ak budú Vrútky úspešné, vlastný priestor pre tréningy získajú nielen domáce športové kluby, ktoré v súčasnosti využívajú celocvičné a haly najmä v susednom Martine a v Diakovej, ale oživiť bude možné aj viacero športov, ktoré boli v minulosti Vrútkam vlastné. Spomeňme aspoň hádzanú, hoci športová plocha bude vhodná aj pre basketbal, volejbal, florbal či bedminton. Užívateľmi haly pritom majú byť nielen členovia športových klubov, ale aj školáci a verejnosť.

Z vrútockej sobášnej miestnosti je už tradičná výstavná sieň

Už štvrtá výstava výtvarných diel za ostatné tri roky vyzdobila sobášnu sálu Mestského úradu vo Vrútkach.

Výnimočné obrazy martinskej výtvarníčky Kristíny Šubjakovej nahradila tentoraz výstava prác členov ateliéru Vladimíra Báthoryho. Obrazy tvorené rôznymi umeleckými technikami spája spoločný motív, ktorým sú Vrútky, ich známe aj neznáme

zákulia. Verejnosť si môže obrazy pozrieť v čase, keď sála neslúži obradným účelom, resp. keď sa v nej nekoná zasadnutie mestského zastupiteľstva, a to na základe dohody s referátom kultúry na t. č. 043/424 18 08. Neskôr, v čase letnej turistickej sezóny, budú obrazy vystavené v priestoroch stálej historickej expozície mesta Vrútky, v bývalých priestoroch knižnice Hany Zelinovej.

Na snímke sú výtvarníci ateliéru Vladimíra Báthoryho (on je tretí sprava) a primátor B. Zacharides. Foto: Miriam Migátová

Mesto získalo 32 tisíc eur na poriadkovú službu

Na sklonku minulého roka zastihla Vrútky ďalšia pozitívna správa o úspešnom projekte z fondov Európskej únie.

Ministerstvo vnútra vyčlenilo pre mesto Vrútky 32 631 eur na zriadenie miestnej občianskej poriadkovej služby (MOPS), ktorá bude pomáhať pri predchádzaní a riešení problémov dotýkajúcich sa marginalizovanej rómskej komunity. Tá je vo Vrútkach

sústredená najmä na Kafendovej ulici. Mesto už z minulosti skúsenešť so službou MOPS má, pričom dobrý ohlas si získala nielen medzi Rómami, ale aj u majority. „Nový projekt nadviaže na pozitívne skúsenosti z minulosti. Na druhej strane zintenzívňujeme zapojenie našich MOPSkárov do problémov spojených s tvorbou divokých skládok, so separovaním a spaľovaním odpadu

a s problematikou životného prostredia,“ dodal primátor Branislav Zacharides. Podpora od samosprávy môžu obyvatelia Kafendovej ulice nájsť už dnes, a to vďaka zapojeniu mesta Vrútky do prebiehajúceho projektu terénnej sociálnej práce. Tú vykonávajú na území mesta dvaja zamestnanci. Aj vďaka ich intenzívnej komunikácii s miestnou komunitou a spolupráci so Spojenou školou na Ul. M.

R.Štefánika a Centrom voľného času Domino sa darí zabezpečovať dištančné vzdelávanie žiakov, ktoré si opakovane vynútili opatrenia proti šíreniu koronavírusu.

Vďaka pracovníkom terénnej sociálnej práce sa mesto tiež môže pochváliť vysokým percentom zaočkovanosti v tejto komunite.

Stranu pripravil: (ir)

„Svetový šampionát v Kanade je veľkou výzvou“

Tomáš Vidlár neskóroval z tejto šance na MS 2019. Foto: Michal Runák

V júni 2022 by sa v kanadskom meste Brandon mali uskutočniť ďalšie majstrovstvá sveta mužov v hokejbale (ak to pandemická situácia s covidom dovoľí), na ktorých budú slovenskí reprezentanti obhajovať titul z MS 2019. Vtedy zlatú medailu získal aj obranca Komety Vrútky Tomáš Vidlár.

ZLATÉ SPOMIENKY

Slováci vo finále MS 2019 zdolali Fínov 4:3. Získali tak svoj celkovo piaty titul (prvý v roku 1999), štvrtý v sérii (2013, 2015, 2017 a 2019), čím vyrovnali husársky kúsok Kanadčanov z minulosti. „Štartovať na svetovom šampionáte, hrať za národný tím, navyše pred slovenskými fanúšikmi v Košiciach, bolo veľkým zážitkom. O to väčším a krajším, že sme celý turnaj vyhrali a stali sa majstrami sveta. Na to nikdy nezabudnem. Lepšiu premiéru na MS mužov som si nemohol želať. Nebolo ľahké uspieť v konfrontácii s tými najlepšími, súperim nám nič nedarovali, boli sme pod psychickým tlakom, lebo verejnosť od nás očakávala úspech, ale napokon nám práve naši skvelí fanúšikovia pomohli k prvenstvu,“ zaspomínal si pre MN T. Vidlár, ktorý si na košickom podujatí zodpovedne plnil defenzívne úlohy. To, že nestrelil ani jeden gól, nebolo podstatné. V kolektívnom športe je totiž vždy najdôležitejší tímový úspech.

„Hokejbal je amatérsky šport, hráme ho z lásky a pre potešenie.“

AMATÉRSKY ŠPORT

Hoci zlatý zápis na domácom svetovom šampionáte zarezoval v slovenskej spoločnosti, z hokejbalistov sa nestali hviezdy. Ako pre MN podotkol T. Vidlár, titul majstra sveta mu absolútne v ničom nezmenil život. Zostal mu akurát jedinečný pocit z toho, čo mužstvo dosiahlo.

No dobrou správou je, že v hokejbalovom hnutí preda len nastáva určitý progres, čo sa týka podmienok, ktoré sa postupne zlepšujú. Vďaka nadšencom pribúdajú nové štadióny a ďalšie sa zrekonštruovali, vrátane toho vo Vrútkach.

„Hokejbal je amatérsky šport, hráme ho z lásky a pre potešenie. Niekoľko popri zamestnaní, iný popri škole. Ja si na živobytie zarábam ako stolár. Už osem rokov sa živím týmto remeslom. Zatiaľ máme dosť zákaziek. Časovo však nie je jednoduché sklbiť prácu so športom,“ poznamenal pre MN Tomáš Vidlár, ktorý sa vo voľnom čase venuje svojej rodine.

EXTRALIGOVÁ SÚŤAŽ

Jesennú časť extraligy ročníka 2021/2022 prerušili 20. novembra (dve kolá pred jej koncom) z dôvodu opatrení proti šíreniu nákazy ochorenia covid. Vrútky zimujú

v tabuľke na 6. mieste.

„Mohli sme byť aj vyššie, ale trápili sme sa so zostavou. Mali sme veľa zranených hráčov, ďalšie absencie boli spôsobené rodinnými, pracovnými a inými povinnosťami. Niekoľko stretnutí som musel vynechať aj ja. Neraz nás bolo na zápase ledva desať, šancu dostali tiež mladí chalani a hrať v poli musel niekedy aj náhradný gólman. Na jeseň sme v desiatich dueloch zaznamenali päť víťazstiev. Najcennejším bol domáci triumf nad lídrom zo Skalce, keď sme v záverečnej tretine otočili skóre z 1:4 na 5:4. Teraz je v extralige prestávka. Kedy odštartuje jarná časť a ako to bude s jesenným dohrávkami, to nevieme, ale máme informácie, že vedenie Slovenskej hokejbalovej únie vyvíja enormné úsilie, aby nám oficiálne orgány povolili hrať už začiatkom februára. Dúfam, že všetko dobre dopadne a súťaž sa dokončí. Nikto si neželá, aby to dopadlo ako minulý rok, keď sa po druhej vlne pandémie prijalo kolektívnym rozhodnutím všetkých klubov rozhodnutie o zrušení extraligovej sezóny mužov 2020/2021,“ informoval MN T. Vidlár. Ten bol v roku 2018 súčasťou mužstva, ktoré pre Vrútky ukoristilo historický titul majstra Slovenska v hokejbale.

KANADSKÝ VRCHOL

V hokejbale sa konajú majstrovstvá sveta nie každoročne, ale s dvojročnou periodicitou v nepárnych rokoch. Vlni sa tento cyklus narušil, lebo kvôli pandémie odložili podujatie o jeden rok. A tak vrcholom sezóny 2021/2022 budú MS v krajine javového listu. K favoritom na zlato by opäť mali patriť tri hokejbalové veľmoci. Slovensko je v historickom medailovom table MS na prvom mieste (5 zlatých, 2 strieborné a 6 bronzových kovov) pred Kanadou (5, 3, 3) a Českom (3, 5, 3). Ktorí hráči v dresoch s dvojkřížom na hrudi budú obhajovať zlaté medaily v kanadskej jame levovej, o tom sa rozhodne zrejme až koncom jari. O miestenku na svetový šampionát bude chcieť zabojsť aj T. Vidlár. „Reprezentovať svoju krajinu, to je najväčšia pocta. Mojou ambíciou je nominovať sa

na svetový šampionát v Kanade. Je to veľká výzva.“

FREERIDE NA DOSKE

Veľa hokejbalistov hráva, alebo hrávalo hokej. No to nie je prípad T. Vidlára. Ten začínal v detstve ako džudista. Hokejbalu sa venuje od svojich trinástich rokov. A zostal mu verný dodnes, čo určite nebanuje. Má potenciál sa v ňom stále zlepšovať. Post obrancu, na ktorý ho v začiatkoch nasmeroval tréner, mu sedí. A čo iné športy? Pred pár rokmi si vyskúšal florbal, ale nenašiel v ňom zaľúbenie. „Aj preto, že je ťažšie sa preorientovať z hokejbalu na florbal, kde sú iné pravidlá. Celkovo mám šport rád. Teraz v zime obľubujem napr. pôžitok z jazdy v rámci freeridového snowboardingu,“ dodal pre MN T. Vidlár.

Autor: Eubomír Chochula

„Reprezentovať svoju krajinu, to je najväčšia pocta.“

Jednou z opôr vrútockého extraligového tímu mužov je aj T. Vidlár. Foto: archív

TOMÁŠ VIDLÁR

Dátum narodenia:

14. októbra 1990

Klub: Kometa Vrútky

Post: obranca

Hokejka: pravá

Číslo: 19

Najväčšie úspechy: so Slovenskom majster sveta 2019, s Kometou majster Slovenska 2018

LECHANOVINY

Poznatok z Podhája

Mladý zohreje sa aj na ľade.
Ale musí byť s whisky.

Zdravotnícky kútik

Väčšina chorôb je zo stresu,
len pohlavné sú z potešenia.

Odpočuté na Ladovni

Som taký smoliar, že dostanem
defekt, aj keby som išiel na lyžiach.

Poznatok z matriky

Ak sa žení muž, má málo rozumu,
ak sa rozvádza, má málo trpezlivosti
a ak sa žení znova, má malú pamäť.

Na margo nákupov

Výrobok síce nestál za veľa,
ale zato veľa stál.

Rada z praxe

Niekedy je lepšie mlčať a vyzerat'
ako debil, než prehovoriť a potvrdiť to.

POSMEŠNÍKY
Ondreja Nagaja**MEDIÁLNA HVIEZDA**

Nohy ako z alabastru,
boky, pupok, prsia, tvár!
Boh ju stvoril takú krásnu,
že do hlavy materiál
neostal.

Mačkoláska

Keď sa mačky v záhrade
z hladu vody napijú,
som rád, že nemajú
číslo môjho mobilu.

JAZYKOVÁ KULTÚRA

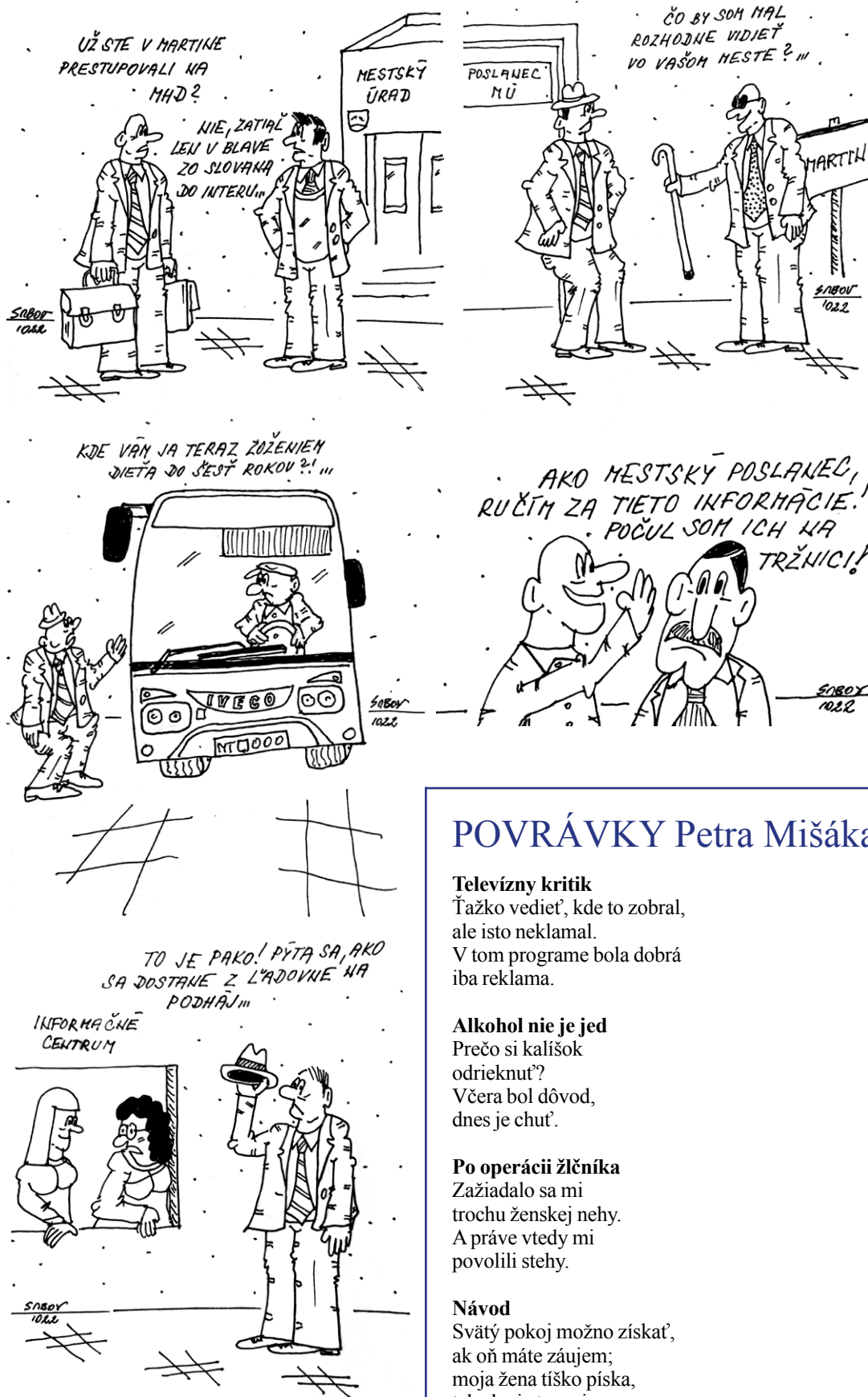
Do parlamentu
sa už nevmeští
pri rokovaní
štipka slušnosti.

POKYNY DO MANŽELSTVA

Môžeš pre sobášom
stretávať sa s fľašou.
Ale po sobáši
vyhýbaj sa fľaši.

PROPAGANDA

Pravda sa z ľudí
ťažko striasa,
lebo je inde,
než sa hlása.

Kresby: Peter Sabov

POVRÁVKY Petra Mišáka

Televízny kritik

Ťažko vedieť, kde to zobral,
ale isto neklamal.
V tom programe bola dobrá
iba reklama.

Alkohol nie je jed

Prečo si kalíšok
odrieknuť?
Včera bol dôvod,
dnes je chuť.

Po operácii žľníka

Zažiadalo sa mi
trochu ženskej nehy.
A práve vtedy mi
povolili stehy.

Návod

Svätý pokoj možno získať,
ak oň máte záujem;
moja žena tíško píska,
tak ako ja tancujem.